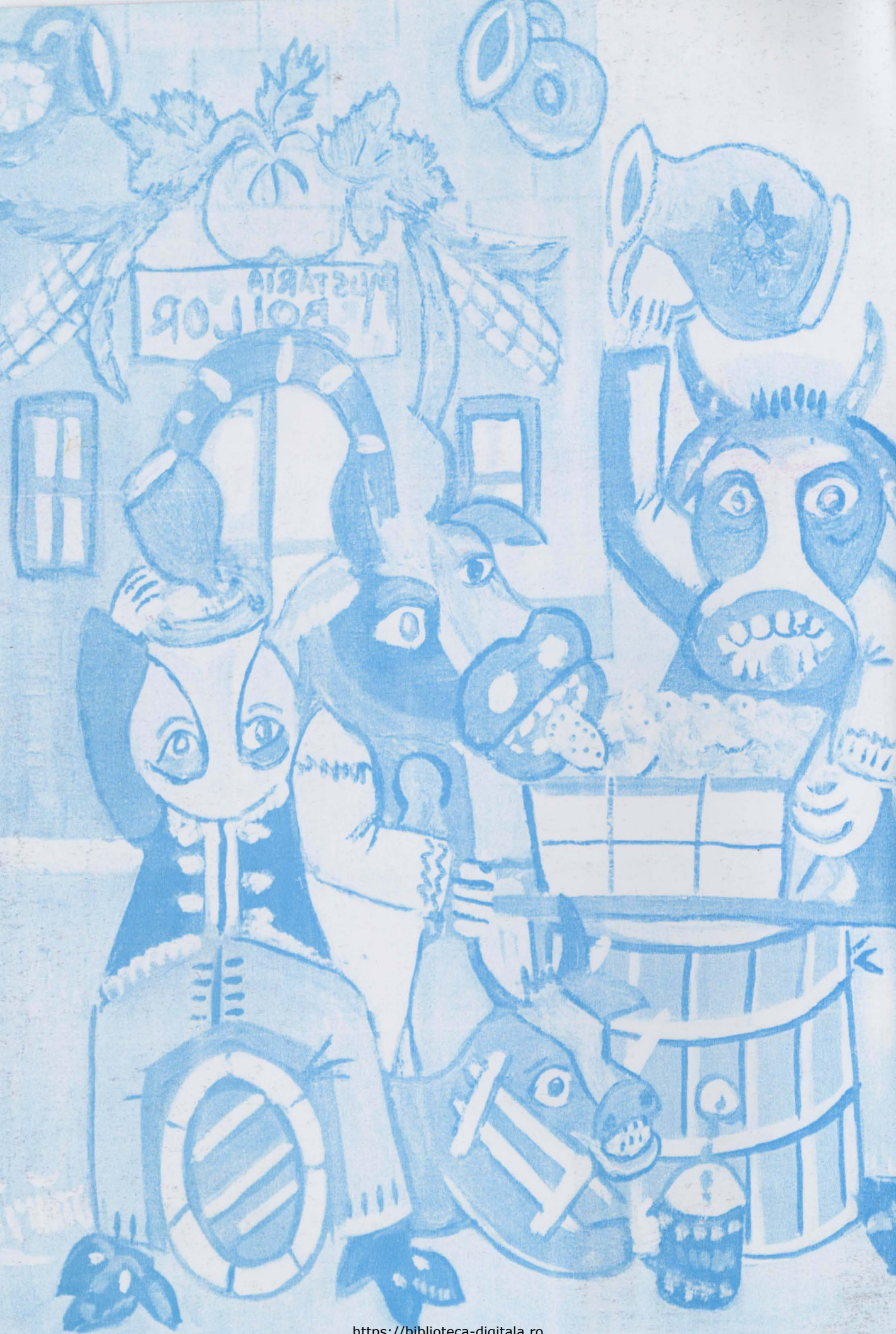

ȚARA DE SUS

Revistă de conservare și promovare a culturii tradiționale • Nr. 3-4 - 2014 (Anul IX)

Elena PRICOPIE

„CULTURA NE SALVEAZĂ“

Pentru mine, aceasta a fost cea dintâi declarație extrem de importantă a președintelui ales al românilor, către popor, importantă mult mai mult decât pare, dacă doar auzim expresia, nu o și trecem prin filtrul rațiunii, al inteligenței raționale dar și emoționale, cu care slavă Cerului, poporul român este binecuvântat, pentru a-i înțelege esența. Mesajul este colosal, am început parafrazându-l, pentru că împărtășesc acest crez, și în îndeplinirea misiunii acestei instituții de cultură stă tocmai acest crez.

Cultura reprezintă refugiul în care omul are parte de o dezvoltare perfectă și egală, în care esența lucrurilor este dezvăluită, este locul unde spiritualitatea emană existența veșnică a divinității din noi, sursa profundă a idealității, a tot ceea ce desemnează imaterialitatea.

Din cultură se naște educația care stă la baza experienței umane, care înseamnă dobândirea artei spre utilizarea cunoștințelor, educația fiind ceea ce definește omul și ceea ce definește umanitatea din el.

Doar printr-o paletă largă de manifestări culturale ce arată tradiția fiecărei regiuni, poporul se poate uni și poate evolua spre lărgirea minții și a spiritului, doar așa își găsește adevăratul sine, eul interior ce se află dincolo de limitele gândirii, acel loc unde iluminarea relevă adevărata esență umană.

E tradiție în devenire deja, o succintă trecere în revistă a acestor acțiuni de suflet și de educație permanentă, în fiecare apariție a publicației:

Festivalul-concurs interjudețean al cântecului popular moldovenesc „SATULE, MÂNDRĂ GRĂDINĂ“, ediția a XXXV-a, 20 – 21 mai 2014, acțiune culturală organizată în parteneriat cu Primăria Bucecea, Centrul Cultural Bucecea. O acțiune culturală de tradiție care urmărește descoperirea, valorificarea și promovarea creațiilor folclorice autentice, de certă valoare artistică, valorificarea stilului specific de interpretare din zona etnofolclorică a Moldovei, stimularea celor mai talentați și autentici interpreți, creatori ai cântecului popular moldovenesc, vocali, instrumentiști, tarafuri, combaterea tendințelor de alterare a folclorului muzical și portului popular. Acompaniamentul muzical a fost asigurat de Orchestra Populară „Rapsodii Botoșanilor“ dirijată de maestrul Ciprian Potoroacă. Au fost concurenți din județele

Bacău, Iași, Vaslui, Neamț, Galați, Vrancea, Suceava, Botoșani, Republica Moldova și Ucraina.

Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „PORNILUCEAFĂRUL...“, ediția a XXXIII-a, 14 – 16 iunie 2014, amplă manifestare culturală ce își propune să descopere și să promoveze noi talente poetice și critice, și se adresează astfel, poezilor și criticilor literari care nu au debutat în volum și care nu au depășit vârsta de 40 de ani. Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani a organizat această manifestare culturală cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu Editurile Junimea și „Convorbiri Literare“ din Iași, precum și cu revistele de cultură „Convorbiri literare“, „Poezia“, „Dacia Literară“, „Feed back“, „Viața Românească“, „Familia“, „Vatra“, „Euphorion“, „Steaua“, „Hyperion“, „Conta“, „Semne“, „Poesis“, „Luceafărul de dimineață“, „Porto-franco“, „Ateneu“, „Cafeneaua Literară“, „Argeș“, „Bucovina Literară“, „Antares“, Filiala Iași a Uniunii Scriitorilor din România, Uniunea Scriitorilor din R. Moldova și ARPE.

Festivalul național de muzică folk pentru copii și tineret „SERI MELANCOLICE EMINESCIENE“ ediția a V-a, 4 – 6 iulie 2014, organizatori fiind Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii Mihai Eminescu, Primăria Municipiului Botoșani, Societatea Cultural Artistică Arlechin, Primăria Orașului Săveni. Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale a avut calitatea de colaborator în această acțiune culturală care s-a desfășurat într-o arie extinsă, geografic vorbind, a județului, lucru care a făcut posibilă deschiderea spre un public mai larg a manifestării culturale, astfel: vineri 4 iulie Săveni – concurs secțiunea individual; sâmbătă 5 iulie Ipotești – concurs secțiunea grupuri folk; duminică 6 iulie Botoșani – gala laureaților și recitalul câștigătorilor.

Festivalul Cântecului, Jocului, Portului Popular și Meșteșugurilor, ediția a IX-a, 8 – 10 august 2014, Pietonalul Unirii - Botoșani, acțiune

culturală ce a presupus o mare desfășurare de forțe, trei zile în care botoșănenii s-au bucurat de:

FESTIVALUL CÂNTECULUI, JOCULUI și PORTULUI POPULAR, manifestare culturală amplă la care au participat:

- formații de dansuri de copii – „Hudeșteanca” - Hudești, „Mugurașii” - Botoșani, „Zorile” - Havârna, „Mugurașul” - Corni, „Jijia” - Albești, „Dorulet” - Durnesti, „Comorile Luncii” - Lunca, „Plaiuri Negrene” - Negreni, „Codrulețul” - Vorona;

- formații de dansuri adulți – „Lozneanca” - Lozna, „Sirețelul” - Vf. Câmpului, „Cordăreanca” - Cordăreni, „Codrulețul” - Vorona, „Doina Coșteștilor” - Costești, Răchiți, „Grăușorul” - Hănești, „Polcuța” - Brehuiești-Vlădeni, „Hora” - Vlăsinești, Ansamblul Casei de Cultură Hârlău-Iași;

- formații de dansuri invitate: „Datina Turdeană” - Turda, „Plai de Dor” - Constanța, „Balada” - Botoșani.

FESTIVALUL ETNIIILOR CONLOCUITOARE, o secțiune gustată de public, onorată de participarea ansamblului artistic de ucraineni din Mihăileni - „Primăvara” - și spectacolul de tradiții ale romilor din Botoșani;

FESTIVALUL FANFARELOR, care a inclus o paradă a formațiilor de fanfare participante, apoi un spectacol extraordinar al muzicilor de fanfare pe scena amplasată pe Pietonalul Unirii. Partea frumoasă a lucrurilor a fost că am avut încântarea de a constata că și muzica de fanfare este transmisă către generațiile tinere și de copii, formația de copii de la Hudești fiind un exemplu în acest sens. Au participat fanfarele de la Vorona, Hârlău-Iași, Hudești, Căndești, Mileanca, Stamate-Suceava.

TÂRGUL MEȘTERILOR POPULARI, deschis pe Pietonalul Unirii, 8-10 august, expoziție cu vânzare a meșterilor populari din județele Botoșani, Suceava, Covasna, Bistrița.

RAPSODII DE TOAMNĂ, 27-28 septembrie 2014, o acțiune organizată cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani care a oferit botoșănenilor, și nu numai, o demonstrație, o aducere în prim-plan pentru publicul larg, atât a importanței tradițiilor culturale și cercetării în acest sens, cât și a tradițiilor ocupaționale și cercetării în sensul ameliorării raselor de animale și modernizării utilajelor agricole prin organizarea în incinta Stațiunii de Cercetare Popăuți a TÂRGULUI EXPOZIȚIONAL AGRO-ZOO – expoziții de animale, rase tradiționale în zonă, ameliorate în urma cercetării, expoziție de utilaje și agregate agricole.

A fost organizat un târg al meșteșugurilor populare tradiționale și un spectacol coregrafic prezentat de ansamblurile de dansuri din județ, apoi un regal folcloric oferit de Orchestra de Muzică Populară „MUGUREL” din CHIȘINĂU și Orchestra Populară „RAPSOZII BOTOȘANILOR” cu interpreții: Nicoleta Voica, Sofia Vicoveanca, Laura Ștefănescu, Elena Măndrescu, Cornelia Ciobanu, Dan Doboș, Petronela Rusu, Constantin Petrescu.

SALONUL NAȚIONAL DE ARTĂ NAIVĂ „GHEORGHE STURZA”, ediția a II-a, 17-31 octombrie 2014, Botoșani – Galeriile de Artă „ȘTEFAN LUCHIAN”, o acțiune culturală organizată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani cu sprijinul Consiliului Județean în colaborare cu Muzeul Județean de Istorie Botoșani și Revista „Galeria Naivă”.

CONCURSUL NAȚIONAL DE INTERPRETARE ȘI CREAȚIE A PIESEI DE TEATRU ÎNTR-UN ACT „MIHAIL SORBUL”, ediția a XXIV-a (interpretare) și a IX-a (creație), 7 – 9 noiembrie 2014, festival ce poartă numele dramaturgului și romancierului interbelic născut la Botoșani. Instituția a beneficiat de sprijinul Consiliului Județean în organizarea acțiunii culturale, iar parteneri au fost Primăria Săveni și Teatrul pentru Copii și Tineret „VASILACHE” Botoșani. Au fost primite în concurs numeroase piese pentru secțiunea creație, premierea a avut loc la Centrul Cultural Săveni, Primăria Săveni a găzduit și finanțat premiile pentru creație, La secțiunea interpretare au intrat în concurs trupe de teatru din Alba-Iulia, Drobeta-Turnu Severin, Iași, Botoșani, Drochia-R. Moldova.

Și la această ediție, tinerii din Botoșani au fost la înălțime adjuccând trofeul concursului de interpretare teatrală, fapt ce confirmă ca Botoșaniul este bine și vizibil situat pe harta culturală a țării, sub toate aspectele.

FESTIVALUL COLINDELOR „O...CE VESTE MINUNATĂ”, ediția a V-a, se va desfășura în Sala Casei de Cultură a Sindicatelor Botoșani pe 10 decembrie și vor participa formații și grupuri corale din județ și din afara județului.

ÎNTĂLNIREA ANUALĂ A SCRITORILOR, 20 decembrie 2014, la sediul Reprezentanței Uniunii Scriitorilor, moment de bilanț al scriitorilor botoșăneni, în care se acordă și premiul pentru *Scriitorul anului*, acțiune coordonată de scriitorul Gellu Dorian.

FESTIVALUL DE DATINI SI OBICEIURI DE IARNĂ „DIN STRĂBUNI, DIN OAMENI BUNI”, ediția a XXXV-a, se va desfășura pe 21 decembrie, începând cu o paradă a formațiilor de datini și obiceiuri din județ și din afara județului pe un traseu destul de generos al municipiului pentru a însuflă orașul și a intra într-o atmosferă de sărbătoare.

Cooptarea și educarea copiilor și tinerilor în și spre aceste activități, în sensul de a fi preocupați de la cele mai fragede vârste de citit, scris, muzică, dans, meșteșuguri, artă în general, însuflarea dorinței de a dezvolta și dăruirea celor din jur frumosul din ei, sunt bazele educației care va căuta de la sine permanentizarea pe tot parcursul vieții, educația este cea mai de nădejde garanție că vom naște și dezvolta valori și oameni care valorizează pe cei din jur. Cea dintâi treaptă a educației este educarea bunului simț și a respectului și înțelegerii pentru munca tuturor, indiferent de „înălțimea” la care este situată.

Toate aceste activități în care sunt parte importantă, majoritară, copiii și tinerii înseamnă misiunea acestei instituții, de promovare, valorificare și transmitere a tradițiilor autentice, a culturii tradiționale, sigur îmbogățite inevitabil, dar fără a atinge esența, în folosul comunității contemporane și pentru asigurarea identității pe viitor.

Omul este ființa ce respiră prin cultură, ce trăiește prin spiritualitate, ființa ce își descoperă forul interior, își ridică barierele și își găsește universul interior ce dăinuie dincolo de hotarele conștiinței, doar prin artă.

Fără iubirea pentru cultură, fără adevărul prin spiritualitate, fără lumina prin educație, viața este lipsită de sens și de roade!

Un gând bun tuturor iubitorilor și trăitorilor de frumos!

Steliana BĂLTUȚĂ

Târgul Meșterilor Popolari, ediția a IX-a, Botoșani 2014

Vineri, 8 august 2014, ora 12:30 a avut loc în cadrul Festivalului „Cântecului, Dansului, Portului Popular și Meșteșugurilor” deschiderea oficială a Târgului Meșterilor Popolari – Ediția a – IX – a. Olari, împletitori de nuiele, țesătoare, cojocari, meșteri care confecționează măști, care pictează icoane pe lemn sau sticlă, care încondeiază ouă, au fost invitați din zonele etnografice ale țării, demult consacrate și recunoscute de specialiști. Manifestarea a permis și a facilitat publicului, achiziționarea de obiecte realizate manual și aflate în expoziția de artă populară amenajată pe Pietonalul Unirii.

La deschiderea oficială a Târgului Meșterilor Popolari au participat directori ai instituțiilor de cultură, dl. Dănuț Huțu – director al Direcției Județene pentru Cultură Botoșani, dl. Traian Apetrei – director al Teatrului „Mihai Eminescu”, dl. Florin Aonițoiaie – director al Teatrului pentru Copii și Tineret „Vasilache”, dna Lucica Pârvan – manager al Muzeului Județean Botoșani.

Din partea oficialităților botoșănene au fost prezente dna Cătălina Lupașcu – viceprimar al Municipiului și dl. Cristian Achiței – vicepreședinte al Consiliului Județean.

Urarea de bun venit adresată meșterilor a venit din partea dlui manager AUREL MELNICIUC al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, urmată apoi de intervențiile scurte și pline de aprecieri îndreptate către meșteri și rostite de către viceprimarul Cătălina Lupașcu, care a remarcat nota dominantă a târgului, „respectiv diversitate în complexitate” și a punctat: „... oale de lut, împletituri din nuiele, sfoară și pănuși, țesături, linguri cu motive tradiționale, căciuli din pielele de miel, măști, alături de picturi, icoane pe lemn și sticlă, toate confecționate manual, susțin civilizația tradițională din cadrul acestui târg”. Aprecierea a venit și din partea vicepreședintelui Cristian Achiței care a captat prin scurtul discurs simpatia participanților, datorită mesajului și manierei colocviale.

Deschidere oficială - târg

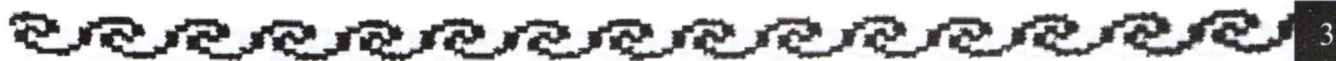
Prahova - li - Ecaterina Oproiu

Galați - Ceramică - Marcel Mocanu

Suceava - Ștergare, piese port - Lidia Macovei

Timpul alocat deschiderii s-a încheiat cu un cuvânt al Margaretei Mihalache, referent etnograf al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani.

„Vă mulțumesc pentru prezența dumneavoastră aici și pentru faptul că asigurați continuitate acestei manifestări. În altă ordine de idei, aveți privilegiul de a vă bucura de statutul de meșter popular, un statut onorabil, dumneavoastră promovați meșteșugurile despre care PETRU CARAMAN afirma că: „sunt o împletire a pragmatismului cu arta». Tot aceeași mare personalitate pomenea de „enciclopedismul tehnic al meșteșugarului român, lucru rar și unic». Așadar, obiectele dumneavoastră au viață, sunt însuflețite și nu pot sta alături de cele realizate în serie.“

A continuat desfășurarea târgului 3 zile (vineri, sâmbătă și duminică), în fiecare zi, între orele 10-19.

Prezentă fiind printre meșteri în toate cele trei zile ale Târgului, am avut posibilitatea să remarc valoarea artistică și calitativă a pieselor realizate. S-a văzut selecția făcută obiectelor create și expuse, astfel încât întreg Pietonalul era ca o expoziție armonioasă în aer liber. Am mai remarcat frumusețea costumelor populare purtate de meșteri la târg, completând tabloul de culoare, în zilele frumoase însoțite a ultimei luni din vară.

Am apreciat diversitatea țesăturilor pentru locuință cu vechi motive decorative simbol sau în cadrul din lână, cânepă și bumbac, a traistelor, a ceramicii modelate, decorate și arse în vetre de olari, piese de port popular (ii, cămăși, brăie, catrințe), realizate după modele vechi, piese de mobilier și de uz gospodăresc (căușe, linguri, polonice), lucrute din lemn, împletituri din nuiele, ouă încondeiate cu pasiune și artă, piese din piele și blană (opinci, curele, chimire, căciuli, măști pentru obiceiurile de iarnă), icoane pictate dar și diverse podoabe ca accesorii la portul popular.

Obiectele pe care le-am văzut, dovedesc din plin faptul că meșterii lucrează cu pricepere, cu talent, și cu dorința de a duce mai departe tradiția populară specifică românilor și care este cu siguranță un element al identității și spiritualității.

Meșterii care au fost invitați la acest târg au venit din Maramureș, Mureș, Prahova, Covasna, Harghita, Bistrița-Năsăud, Iași, Bacău, Suceava, Neamț, Botoșani, Galați, creând diversitate, cum am mai remarcat, prin costumele purtate, prin obiectele lucrate, prin decorul folosit, prin culorile alese.

Organizarea târgului a fost impecabilă. Pe lângă faptul că fiecare meșter a avut locul lui bine stabilit, pe nici un stand n-am văzut piese care să se

Suceava - Florin Gramariuc

Ibănești, Botoșani - Țesături

Tudora, Botoșani - Împletituri nuiele - Călina Sandu

Maramureș - Clopuri - Vasile Zapca

depărteze de la tradiție, fiind un târg de artă populară autentică.

Din dialogul cu meșterii, am auzit aprecieri la felul cum au fost primiți, găzduiți, tratați, cum s-au bucurat de prețuire din partea organizatorilor Centrului Județean de Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, dar și de legătura continuă pe care a ținut-o cu ei, referentul etnograf al Centrului, Margareta Mihalache, care și-a făcut din plin datoria pe segmentul domniei sale, fiind mereu

în mijlocul meșterilor, pe tot parcursul celor 3 zile de desfășurare a Târgului.

Ca o concluzie, afirm faptul că cea de-a IX-a Ediție a Târgului Meșterilor Popolari la Botoșani a fost o reușită adevărată, organizatorii mulțumindu-le meșterilor pentru că au răspuns la invitație, și înmânându-le DIPLOME DE PARTICIPARE. Sunt acestea dovezi reale de stimulare a meșterilor, care duc mai departe tradiția românească, ținând-o mereu vie, în așezările de unde provin.

Târgu Neamț - Piese de lemn - Ștefan Grigoriu

Bălușeni, Botoșani - Măști - Danuța Stan

Suceava - Mobilier tradițional - Florin Cramariuc

Botoșani - Ștergare, piese de port

Tudora, Botoșani - Țesături - Floarea și Mihai Maxim

Rogojești, Botoșani - Oua decorate - Celica Iuliana Nistor

Târgu Neamț - Măști - Elena Ciocărlan

Sfântu Gheorghe, Covasna - Piese din corn - Daniel Kif

Margareta MIHALACHE

Salonul Național de Artă Naivă „Gheorghe Sturza“, ediția a II-a, 17-31 octombrie 2014

Sub cupola unui anotimp, care din punct de vedere etnografic este doar un prag de trecere spre celelalte doua anotimpuri fundamentale: vara si iarna, s-a desfășurat ediția a II-a a Salonului Național de Artă Naivă „Gheorghe Sturza“. De remarcat este faptul că acesta – așa cum s-a reinventat încă din noiembrie 2013 – a purtat pecetea aceluiași Gheorghe Sturza ale cărui demersuri artistice au fost consemnate de criticii de artă. În acest sens, nu ar fi forțată afirmația că acest artist a contribuit la cristalizarea acestui stil,

mai ales că Botoșanii, în anul 1975, au reușit să găzduiască primul Salon din Moldova.

Spațiul cultural internațional i-a oferit, la rândul său, recunoașterea binemeritată, încă din anul 1973, la Lugano, artistul a fost propus pentru un premiu în contextul manifestării „Întâlnirile Internaționale ale Artei și Culturii“. Apoi, criticul parizian Anatol Jakowsky îl menționează în „Lexiconul artei naive universale“. Într-o altă ordine de idei, cu riscul de a ne repeta, oricum acest lucru se întâmplă din dorința de ne centraliza și de a ne impune personalitățile locale acolo unde li s-ar cuveni pe scara de valori naționale și universale, ținem să amintim că inclusiv Botoșanii apar pomeniți în „World Encyclopedia of Naive Art“, apărută la Londra, în anul 1984, printre acele localitati din lume care au gazduit arta naivă.

Salonul Național de Artă Naivă din Botoșani a fost organizat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale în colaborare cu Muzeul Județean Botoșani și cu Revista „Galeria Naivă“, al cărei redactor șef este artistul Costel Iftinchi. Dânsul din „târgul dulce al Ieșilor“ nu este străin de creațiile artistice ale iubitorilor de artă naivă recunoscuți în țară, urmărind însă, cu interes, atât apariția, cât și evoluția artiștilor care doresc să-și cristalizeze la ora actuală personalitatea artistică în acest stil. Un rol deloc neînsemnat a avut și pictorul Gheorghe Boacă care a dorit ca expoziția să includă și acei participanți la saloanele organizate în Botoșani din anii 1975 până în anul 1989. Așadar, s-au reunit în cadrul acestei manifestări abordări diverse, legate de dimensiunea temporală în comunitatea tradițională din perioada destinată străngerii recoltelor, dar și de materializări ale eforturilor depuse în gospodăriile din mediul rural.

Artiștii participanți au reușit să decupeze cu succes aspecte variate din șirul neîntrerupt al muncilor agricole specifice anotimpului toamna. Nu e de mirare că marele etnograf Ion Ghinoiu remarca faptul că o societate sedentară și-a dezvoltat un calendar propriu al activităților agrare, pastorale și sociale. În multe din lucrările expuse pe simeze și în sprijinul argumentării observației pertinente de mai sus se confirmă fără nici o îndoială că muncile agricole se derulau pe parcursul strict al unor zile, săptămâni, luni și anotimpuri. Expoziția propriu-zisă enumeră câteva activități fundamentale: semănatul unor cereale – așa-zisul semănat de toamnă, culesul unor plante sau fructe de leac și înmagazinarea ultimelor

recolte de pe câmp. Toate acestea fac trimitere spre calendarul popular care este binecunoscut că are o valoare în primul rând lucrativă. De asemenea, se află într-o relație de interdependență cu bioritmurile din universul înconjurător care însumează date clare cu privire la reproducerea animalelor sau perioade ale migrației păsărilor sau stagnările și reînvierile regnului vegetal. Același calendar are diviziunile și subdiviziunile proprii, chiar dacă oamenii din satul tradițional puneau accent pe două anotimpuri care defineau timpul călduros și timpul friguros. Așadar, se poate vorbi de un calendar pastoral și de unul pomiviticol, cel din urmă similar și componentă a celui agrar, ambele fiind incluse într-un sistem de credințe ancestral, după cum afirma Ernest Bernea. Artiștii care au abordat realități strict caracteristice păstoritului, cu siguranță cunosc noțiunile de vară pastorală (Sfântul Gheorghe – Sfântul Dumitru) și inclusiv de iarnă pastorală (Sfântul Dumitru – Sfântul Gheorghe), implicit- acea deplasare periodică a turmelor de oi toamna, de la acele pășuni de munte, la cele de șes, iar primăvara de la cele de șes, la cele de munte: vărat la munte, tomnat și iernat la câmp. Cu alte cuvinte, drumurile trashumanței apar exemplificate la Gheorghe Clit, surprinzând și printr-o o anume sacralitate în lucrarea sa „Oier coborând oile de pe munte”, sugerând o pecete a civilizației noastre pastorale. Pregătirea turmelor pentru iernat sau deschiderea țarinei pentru pășunatul devălmaș este surprinsă într-o manieră debordantă datorită amanunțelor în lucrarea „La adăpat” de către Ioan Alupoai, iar arendarea pășunilor, stabilizarea pe o anume perioadă de timp a turmelor aduc o liniște mult așteptată, mult dorită care transpare cu ușurință atât din punct de vedere tematic, cât și cromatic în lucrarea

„Oile” a lui Cristian Hârtie. Cunoscători ai calendarului pastoral notează data de 14 octombrie, când în unele zone etnografice are loc „Nunta oilor”, urmată de perioada de gestație, de fătutul și înțărcațul mieilor. Reproducția animalelor împărțea anul solar în două anotimpuri egale: cel fertil – de la Sânmedru, până la Sângeorz și cel steril de la Sângeorz, până la Sânmedru, când se urmărea o hrănire îndestulată a animalelor tocmai pentru a le asigura supraviețuirea pe parcursul timpului răcoros. Rezultatele eforturilor venite din partea oricărui gospodar se cristalizau mai târziu în opulența de natură vegetală și animalieră, descrisă în lucrarea „Flori și miei” a Valeriei Tofan care evadând din dimensiunea temporală impusă „a priori” a zugrăvit încununarea deplină a celui timp lucrativ pastoral.

O altă parte a artiștilor surprinde depozitarea recoltelor sau roadelor din grădini, vii, livezi sau de pe pământuri: „Adunatul merelor” la Voicu Mihuiț este o activitate foarte bine stabilită și prezentată etapizat, chiar dacă se derulează în aceeași compoziție, iar la Mihai Tirică „culesul” are un ritm destul de lent de parcă timpul este dispus să rămână ancorat în această îndeletnicire reluată periodic și dintotdeauna în comunitatea sătească. O manieră interesantă de ancorare în anotimpul toamna aparține Ioanei Gheorghiu unde același timp lucrativ e foarte proeminent prin mișcarea rapidă a prezențelor umane care se preocupă cu dărnicie de adunatul roadelor și care, în același timp, sunt vegheate de undeva, de deasupra, de o apariție umană ocrotitoare, fiind de fapt o personificare a toamnei, în lucrarea „Pleacă vara,

vine toamna!“. Frapează „Culesul“ în lucrarea Lucicăi Ciobanu unde jocul și repartizarea detaliilor se constituie în puncte de greutate îndreptate spre elaborarea compoziției, demers susținut foarte bine de artistă și prin balansul cromatic; iar „Adusul recoltei“ la Doina Marița Hlinka se petrece într-un spațiu foarte bine compartimentat, ceea ce denotă precizia artistei în împărțirea aproape matematică a acestuia.

Un motiv îmbrățișat de mulți artiști invitați la acest Salon și regăsit într-una din ocupațiile de bază ale comunităților rurale, respectiv viticultura, este cel al viței-de-vie. Importanța acestui simbol vegetal și aproape hiperbolizat este creionată de Gheorghe Ciobanu în lucrarea „Strugurele uriaș“. E ca și cum rodul viței, strugurele propriu-zis, este rezultatul unei practici arhaice bine desfășurate într-o comunitate plină de religiozitate deoarece omul, când lucrează în vie, nu are voie să înjure. Artistul are meritul deosebit de a puncta aceste coordonate. Mai este știut că strugurii din ultima tufă de vie nu trebuie culeși, ci lăsați ca ofrandă pentru păsările cerului – fiind cunoscuți ca „strugurii lui Dumnezeu“. Pe aceeași linie de îndeletnicire împământenită, cu referire la prelucrarea viței-de-vie, care este o componentă a civilizației noastre de tip agrar, se încadrează cu delicatețe lucrarea „Toamna în gospodărie“ a Maricelei Istrate, declanșând impresia că însăși toamna este reprezentată prin prelucrarea acestor roade, iar lucrarea „La cules de vie“ a Anei Boța induce în mentalul privitorului că Universul încremenește pentru o clipă pentru a immortaliza „neînsemnatul“ cules al viei, ca și cum ar pluti în atmosferă izul unui rit pierdut. În cazul Vioricăi Farcaș același motiv face trimitere către civilizațiile lumii antice unde stăpânește cultul lui Bacchus(Dionysos) a cărui licoare declanșează și în alte civilizații orgiile caracteristice, iar lucrarea este intitulată sugestiv „Bacchus“ și străbate prin concepție dimensiunea temporală. Licoarea în

sine, stimulent al veseliei în toiul petrecerilor din lumea satului, nu mai declanșează la Maria Goșoiu ca în antichitate dezmațul susținut de bacante, ci se impune prin forme de manifestare pur românești unde triumfă muzica, dansul, întâlnirea sătenilor, acele forme nestăvilite care sunt firești după încheierea activităților din viticultură, iar nuanțele bucuriei autentice sunt evidențiate printr-o atentă elaborare a fundalului care găzduiește momentele de exuberanță ale naturii umane. Vinul consumat în exces declanșează pierderea judecății și alunecarea în orgia dionisiacă de această dată în stil tipic românesc, fapt immortalizat de către Ioan Măric în lucrarea „Mustăria boilor“ unde prevalează notele grotești, inspirat surprinse. Pe același făgaș al nestăpânirii de sine și al îmbuibării interminabile se încadrează și lucrarea Dorinei Blănaru, încât devine îndreptățită măsura luată cândva de Deceneu de a stârpi vița-de-vie. Ideea de orgie se poate aplica și în cazul altor licori obținute în gospodăria țărănească, iar Denisa Mihăilă își intitulează lucrarea „Facerea țuicii“ unde personajele tind să atingă dezmațul prin pierderea de sine după ce au prelucrat fructele și au degustat, realitate cu fățișe aspecte hilare, evidențiate meșteșugit de artistă. Asistăm la un transfer al omului în tărâmul în care așa cum spunea Traian Herseni „Tărâmul în care diavolul se întâlnește cu Dumnezeu, Iadul cu Raiul, Pământul cu Cerul, morții cu vii, răul cu binele, urâtul cu frumosul, eroarea cu adevărul...“. Perseverența de a gusta tot felul de băuturi zugrăvește o imagine aparte la artistul Mihai Dascălu în lucrarea „Velnița

Gheorghe Ciobanu - „Strugurele uriaș“

Gheorghe Clit - „Oier coborând oile de pe munte“

satului“ unde transpare o dârză și cuminte așteptare din partea producătorului, dezarmând orice privitor prin ingeniozitate.

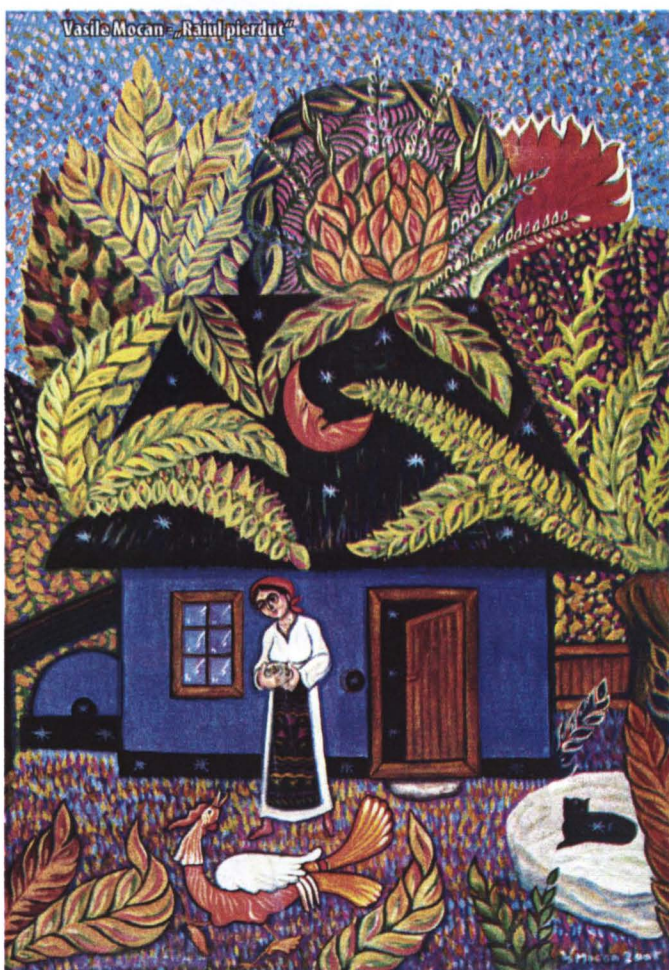
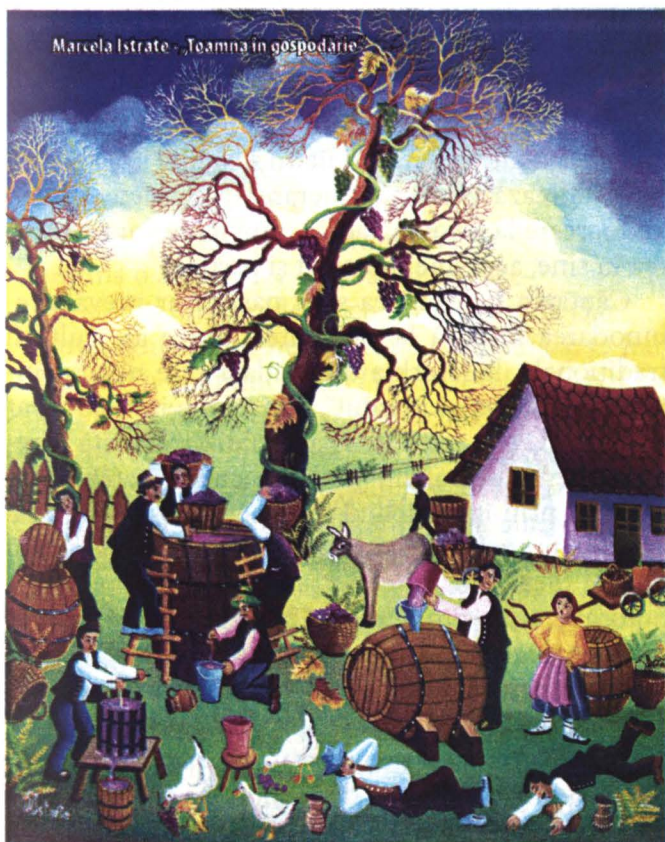
Ana Boța într-o ținută cromatică desăvârșită în lucrarea „La moară“ derulează un desfășurător al acțiunii sătenilor când iau sacii de la moară, iar aceeași instalație, care de data aceasta aparține lui Vasile Clit, ne trimite cu gândul spre acele construcții excepționale ale civilizației noastre rurale unde țărănul a uimit prin acel enciclopedism tehnic pe care l-a punctat uimitor de bine Petru Caraman în studiile sale. Alexandru Arhip se oprește la tăiatul lemnelor într-o variantă aparte, căci repartizarea sarcinilor în acest proces tehnologic este atât de precisă, încât vorbește de o industrializare clară a acestei activități, în lucrarea „Tăietorii de lemne“. În contrast, reușește să se impună lucrarea „Diviziunea muncii“ a Anastasiei Gârneață unde împărțirea muncii este, de fapt, o vorbă în vânt ca în fostele regimuri totalitare, dar și ca în zilele noastre.

Modalitatea șugubață a fost rezervată în cadrul Salonului de anul acesta artistului Costel Iftinchi în lucrarea „Pe lângă drum, pe lângă gard“ care naște ilaritatea, ba mai mult, dezarmează prin pitoresc, trasătură pe care artistul o aplică cu dezinvoltură, și a fost cu măiestrie prelungită în lucrarea lui Petrică Sîncu „La cules de alții“ care devine „artizan“ de scenete și a fost excelent încheiată cu farsa din lucrarea lui Emilian Tancău „Pază și protecție la strâns de fân“.

Despre întâlnirile festive promovate cândva de regimurile totalitariste cu ocazia străngerii recoltelor și a declarării supraproducțiilor ne lămurește cu minuțiozitate frapantă Gheorghe Boacă în lucrarea „Festival“. Coborând în mediul rural, Costică Onuță desfașoară o excelentă trecere în revistă a distracțiilor inerente din cadrul unui bâlci, care e destul de ingenios racordat, de altminteri, și la macrocosmos, în lucrarea „La bâlci“. Ca o completare a manierei, Ionelia Stoica plasează hora satului într-una din zilele importante ale calendarului popular. Hora, ca atare, nu e desprinsă din realitatea unui anotimp care cuprinde propriile sărbători, în lucrarea „Hora satului“.

Constantina Voica încearcă să totalizeze îndeletnicirile cotidiene din plină toamnă în lucrarea „Gospodarii“, iar Valentina Alexandra Porțan surprinde întoarcerea țărănilor de la cele din urmă munci agricole de toamnă în lucrarea „Vecinii“, iar retragerea de afară, dinspre robotirea de la câmp, spre gospodărie odată cu venirea serii figurează cu note aparte și aproape feerice în lucrarea „Toamna“ a Anei Grunzu.

Una dintre caracteristicile de netăgăduit ale calendarului popular este aceea că este într-o strânsă legătură cu bioritmurile din întreaga natură și o vedește Elena Harja în lucrarea „Berzele“ – mărturisind cu nostalgie și în același timp cu luminozitate coloristică retragerea inerentă a păsărilor călătoare,

sugerând discret reversibilitatea ciclurilor naturale, iar Gustav Hlinka spintecă acele călătorii din anotimpul mai călduros și ne obligă să ne oprim și să coborâm din „Trenul de vacanță” într-o gară ce parcă mai menține vegetativul nesugrumat de ger.

Toamna intuită ca fiind plină de nostalgii sau de cele din urmă nostalgii, deoarece mai permite activitățile din anotimpul călduros, este tema îmbrățișată de către Catinca Popescu în lucrarea „La peisaj”, dar și de către Doina Moldoveanu în lucrarea „Toamna în parc” și, în final, de Gheorghe Indreacan care ne propune cea din urmă ședere a oamenilor pe malul unei ape în lucrarea cu același titlu.

Suavitatea anotimpului este sesizată cu o delicatețe imperceptibilă de către Aftinia Vasile care are capacitatea de a materializa ceața în lucrarea „Ceața peste recoltă” și de a surprinde vântul în lucrarea cu același titlu care declanșează furtuna, răpind cele din urmă frunze ale copacului deja golaș, și de a intui starea de zgribulire a păsărilor, care au întârziat să plece în depărtatele țări calde și care mai caută soarele în lucrarea cu titlul „La soare”.

Solemnitatea anotimpului este intuită de Vasile Mocanu în lucrările „Lumină de toamnă” și „Raiul pierdut”. Artistul dorește să ni se confeseze din cauza pierderii acestui timp ce notează cu scrupulozitate aspectele din toamna care tocmai se retrage

asemenea unui ceremonial epuizant, și totodată intuiește lumina crepusculară ce mai înmănușează cele din urmă bucurii și care anunță spasmele regnului vegetal, conștient de semnele apropiatei morți. Toamna raportată la macrocosmos sfârșește prin desfrunzire și prin înlăturarea temporară a sevei, iar natura umană resimte secundele acestea ca sintetizări ale timpilor trăitori sau regretabili, declanșați de consumarea fireasca a maturizării și a evaluării eforturilor de ordin spiritual sau pragmatic.

În schimb, artistul Calistrat Robu consemnează metafizica anotimpului și promovează un cult al recoltelor care invită lumea pământeană la acel festin culinar care, de undeva, din înălțime, este vegheat totuși de forța binelui și a răului. Dezmățul, necugetarea morală și spirituală, setea de înavușire stau sub semnul zădărniciilor și al apropiatei degingolade „Deșertăciunea deșertăciunilor este deșertăciune!”, toate apar cristalizate în lucrarea „Bogăția insulei”. De asemenea, artistul ne invită în lucrarea „Satul în U.E.” să cugetăm asupra destinului fiecărui dintre noi, comunitatea rurală este plasată pe un dovleac, suntem întâmplător consumatori de cucurbitacee, ai acelei specii care e destinată consumului, dar, în același timp și dintr-o altă perspectivă, o altă specie poate fi cultivată și la noi ca în societățile arhaice, în care dovleacul era un simbol al abundenței, regenerării și al imortalității oricărei forme de civilizație asemenea unei entități de sine-stătătoare și de nedistrus. Așadar, poate fi decodificată nu numai metafizica toamnei, ci și a acelui dovleac gol, cunoscut sub denumirea de „tigvă” în care se păstra apa sau vinul, elemente esențiale existenței umane, și unde am mai avea șansa de a depozita valorile autentice din comunitatea noastră care ne-ar asigura longevitatea și acea identitate de netăgăduit. În sprijinul acestei idei, se încadrează perfect și lucrarea Mihaelei Damian „Întoarcere la izvoare”, adică o invitație spre plonjarea în sine, acel sine moștenit și prețios.

Căutarea și regăsirea sunt pași ce ar prevala reînnoirea noastră la elementele unice ale culturii tradiționale, la ierarhia de altădată care ne-ar reintegra „Paradisului pierdut”. Sub aceste imbolduri ar sta și ediția din acest an a Salonului care invită la recunoașterea personalităților din comunitatea botoșăneană prin intermediul lui Gheorghe Sturza. Risicând să fim acuzați de patetism, mărturisim că am dori să se ofere oricare dintre artiștii participanți, fie botoșăneni, fie din alte localități, să exemplifice reînvierea acestei manifestări sub patronajul acestui artist amintit mai sus și să o concretizeze într-o lucrare similară cu a Valeriei Tofan „O sută de ani de la moartea lui Henri Rousseau” pe care să o intituleze sugestiv „30 de ani de la moartea lui Gheorghe Sturza”.

Calistrat Robu „Satul în U.E.”

Steliana BĂLTUȚĂ

Medalion comemorativ Emilia Pavel – etnolog

Pe 16 octombrie 2014, lumea etnografică a pierdut un etnolog de excepție, EMILIA PAVEL, un profesionist desăvârșit, care s-a identificat peste 60 de ani cu cercetarea științifică, a civilizației populare.

Acum, când conturez acest medalion, încă nu s-au împlinit 40 de zile, de la MAREA TRECERE fizică spre un alt tărâm.

Așa cum precizăm și în Omagiul pe care i l-am adus și care se află în ultima carte a domniei sale, „*Memoriile unui muzeograf*“, apărută în 2013, EMILIA PAVEL, personalitate marcantă a etnografiei românești, pasionat cercetător al vieții satului tradițional, primul și principalul muzeograf și șef secție (alături de reputatul etnograf Ion Chelcea), din 1951 a contribuit substanțial la alcătuirea unui valoros patrimoniu, și la deschiderea în 16 februarie 1958 a Muzeului Etnografic al Moldovei Iași.

Cercetarea de teren și valorificarea expozițională, valorificarea prin scris și prin comunicări, a cuprins o arie foarte largă a multor așezări sătești din Moldova, conturând foarte clar și individualizând fiecare zonă etnografică. O hartă apărută în volumul „*PORTUL POPULAR MOLDOVENESC*“ în 1976 de sub tiparul Editurii Junimea Iași, precizează în legendă anii când a făcut cercetări și achiziții etnografice în diferite localități ale zonelor Moldovei. Zona Botoșani, după simbolurile de pe hartă, apare cercetată între anii 1956 – 1975 (deci într-o perioadă de 19 ani, cu 2 ani înainte de inaugurarea Muzeului de Etnografie al Moldovei și continuând cercetarea și achizițiile de piese încă 17 ani după deschidere).

Localitățile înregistrate pe hartă sunt următoarele: Hudești, Ibănești, Pomârla, Hilișeu – Horia, Dersca, Broscăuți, Corlăteni, Ripiceni, Mihălășeni,

Dobârceni, Trușești, Albești, Sulița, Coșula, Șupitca, Vorona, Tudora, Flămânzi, Frumușica, Todireni.

În ce mă privește personal, pe Emilia Pavel am cunoscut-o între anii 1996 – 1997. De atunci, până în 2014, am comunicat, am pus întrebări cu greutate științifică pentru clarificarea unor probleme etnografice, pentru rezolvarea lor cu profesionalism. Colaborarea cu Emilia Pavel, n-a fost numai a mea ca muzeograf și șef secție Etnografie, pe teme de specialitate, ci și a Muzeului Județean Botoșani, pentru că domnia sa și-a pus ștampila de expert pe 117 dosare cuprinzând piese etnografice, pentru clasare, din patrimoniul etnografic botoșănean, finalizându-se această operațiune, prin clasarea multora din ele, în categoria TEZAUUR, dar și în categoria FOND.

Regretul meu a fost (și a știut acest lucru), că n-am cunoscut-o personal din 1986, când eram încă la început de drum etnografic, și când am lucrat fără prea multă experiență, la tematica Muzeului de la Mihăileni, cuprinzând piese din Donația Maria și Nicolae Zahacinschi. Atunci aș fi dorit sfaturi, aș fi acceptat observații critice și corecturi.

Profesionistul Emilia Pavel a contribuit la formarea persoanelor pasionate de domeniul etnografic. În CAPITOLUL V al *Memoriilor* Emiliei Pavel, regretata artistă, în tapiserie cu un renume în Franța, Gabriela Moga Lazăr, scria: „... am fost profesoară la Liceul Pedagogic „Vasile Lupu“ din Iași. Pentru formarea viitorilor învățători, acest lucru prevedea în programa analitică și activități practice, activitate de care mă ocupam și eu și printre care am considerat că este de o mare importanță cunoașterea de către elevi a adevăratei arte tradiționale a strămoșilor noștri. În acest scop m-am îndreptat spre Muzeul Etnografic

al Moldovei și am avut marea șansă de a o cunoaște pe etnografa Emilia PAVEL, care a știut să mă îndrume spre o cunoaștere științifică și documentară a artei noastre populare. Am descoperit în domnia sa nu numai un specialist ci un OM adevărat, care și-a dedicat întreaga sa viață valorilor strămoșești“.

Astăzi Gabriela Moga – Lazăr și Emilia Pavel s-au reîntâlnit, dar în sferile înalte ale neantului.

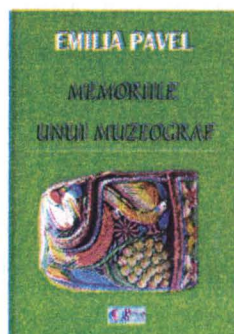
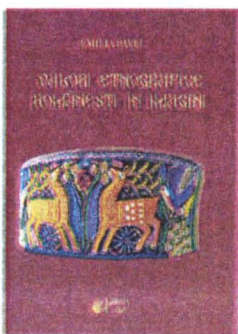
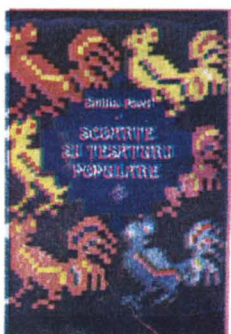
În același context al recunoașterii personalității sale și a contribuției la formarea celor tineri ca etnografi, se înscrie referent etnograf din Botoșani, Margareta Mihalache, care apreciază: „Așadar posibilitatea de a o cunoaște pe marea etnologă Emilia Pavel s-a transformat pentru mine personal, într-o șansă dar nu în orice șansă, deoarece domnia sa a avut mărinimia de a încuraja chiar de la început, demersurile mele etnografice“.

Muzeograf șef – secție Etnografie Bacău, Feodosia Rotaru, scria în 20.IX.2012: „Emilia Pavel este cu siguranță una din acele persoane care se nasc și trăiesc mai puțin pentru ele și mai mult pentru a da și a lăsa semenilor. Înainte de a cunoaște omul Emilia Pavel, am cunoscut prin scrierile sale, etnograful. Încă de la începuturile mele ca etnograf la Muzeul

din Bacău, am citit câteva din lucrările sale, fără de care nu puteam porni la drum în noua profesie“.

Uriașă cercetare din etnografia românească, rămâne și prin volumele pe care le-a publicat: „PORTUL POPULAR DIN ZONA IAȘULUI“ – 1969; „JOCURI CU MĂȘTI“ – 1971; „MĂȘTI POPULARE MOLDOVENEȘTI“ – 1972; „PORTUL POPULAR DIN ZONA IAȘI“ (completat cu noi cercetări) – 1975; „PORTUL POPULAR MOLDOVENESC“ – 1976; „SCOARȚE ȘI ȚESĂTURI POPULARE“ – 1989; „STUDII DE ETNOLOGIE ROMÂNEASCĂ“ (227 pagini și imagini alb – negru) – 1990; „JEUX A MASQUES EN MOLDAVIE“ – 1998; „STUDII DE ETNOLOGIE ROMÂNEASCĂ“ (498 pagini, text și imagini) – 2007; „MASCA UNIVERS ANTHROPOLOGIC“ – 2011; „MEMORIILE UNUI MUZEOGRAF“ – 2013.

Astfel rămâne EMILIA PAVEL în memoria noastră, în documente de arhivă, prin scrierile sale, prin patrimoniul etnografic alcătuit, prin acest medalion comemorativ, UN OM ADEVĂRAT, O MARE PERSONALITATE, UN PROFESIONIST DESĂVĂRȘIT, UN ETNOLOG DE MARE VALOARE AL ROMÂNIEI.

EMILIA PAVEL, „MEMORIILE UNUI MUZEOGRAF“*

Emilia Pavel, etnolog cu îndelungată activitate, autoare a lucrărilor *Portul popular din zona Iașului* (1969), *Jocuri cu măști* (1971), *Măști populare moldovenești* (1972), *Portul popular din zona Iași* (1975), *Portul popular moldovenesc* (1976), *Scoarte și țesături populare* (1989), *Studii de etnologie românească* (I, 1990, II, 2006), *Jeux a masques en Moldavie* (1998), *Valori etnografice românești în imagini* (2007), *Masca – univers antropologic. Mask – anthropological universe. Masque – univers anthropologic* (2001), – nu face parte dintre aceia care-și scriu memoriile când memoria le-a slăbit. La cei 89 de ani ai săi de viață (s-a născut la 9 aprilie 1925 în Popești, județul Iași), își amintește, spre exemplu, că la absolvirea Școlii Normale nr. 2 din Iași, una dintre întrebări, la examenul de limba și literatura română a fost: „ce s-a găsit în candelabru de la Mănăstirea Sucevița“; de asemenea, că un examen la Facultatea de Istorie a Universității din Iași, a fost programat în 1950, în ziua de Sf. Ilie, la orele 12 și că a durat 20 de minute.

Timp de șase decenii a fost unul dintre cercetătorii de bază ai Muzeului Etnografic al Moldovei, unde a fost încadrată, după absolvirea, în 1951, a Facultății de Istorie și Geografie a Universității din Iași, Actul de înființare al Muzeului a fost aprobat în 1943, însă această importantă instituția culturală a funcționat efectiv din 1951, primul director al ei fiind Ion Chelcea. În capitole foarte documentate Emilia Pavel reface istoria muzeului și prezintă contribuția sa la îmbogățirea patrimoniului acestuia. Au fost ani când a adunat, nu de puține ori în condiții eroice, numeroase colecții din varii zone ale Moldovei. Alături de imensele greutăți în cercetarea, fără bani de deplasare, în depistarea obiectelor și în transportarea lor – cu căruța, pe drumuri de țară –, în depozitarea, inventarierea și conservarea lor, inițial într-o clădire în proces de consolidare, Casa „Cuza“, Emiliei Pavel i-a fost dat să audă părerile troglodite ale unui activist, șef de secție la județeană de partid, pe care-l nu-l numește, dar noi știm că este vorba de Vasile Adăscăliței, profesor de folclor la Universitatea ieșeană, care a acuzat-o de „misticism, superstiții și de lucruri care nu sunt de viitor“.

A văzut, încă din tinerețe, mari personalități. Una dintre ele a fost Nicolae Iorga, care i-a înmănat, la serbarea de sfârșit de an, din 1938, elevei premiante Emilia Pavel un pachet de cărți și a întrebat-o glumind dacă nu este rudă cu... Apostolul Pavel. Marele istoric a ținut-o minte și i-a trimis, după aceea, o... căruța de cărți, tipărite în tipografia sa de la Vălenii de Munte.

Autoarea își prezintă sobru activitatea, lăsându-i pe alții să i-o aprecieze, o întreagă secțiune a cărții conține aceste aprecieri, semnate de personalități precum Petru Caraman, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Romulus Vulcănescu, Petru Ursache, Marius Dan Drăgoi, Daniel Corbu, Ioan Godea, Valeriu D. Cotea, Dan Hatmanu, Doina Ișfănoni, C. Parascan, Grigore Ilisei, Marcela Focșa, Radu Vulpe, Vasile Filip, Marcel Lutic, Lucian Vasiliu, Cassian Maria Spiridon, Horia Zilieru ș.a. Alte personalități au fost alături de ea cu diferite ocazii, ca lansări ale cărților sale, ca vernisarea unor expoziții de artă populară, între cei prezenți fiind de amintit I.P.S.S. Daniel, Mitropolit al Moldovei, Al. Husar, Nicolae Dabija, Grigore Vieru, Constantin Ciopraga, Gh. Platon, Val. Condurache, Victor Spinei, Răzvan Theodorescu.

Dintre cei care au formulat opinii asupra operei sale, Petru Ursache este cel care i-a urmărit sistematic opera și a definit-o în ceea ce are ea personal: „Cine parcurge lista de lucrări publicate (și sunt foarte multe la număr) constată că majoritatea au ca obiect motivele și formele plastice. În anumite domenii, autoarea s-a impus cu contribuții esențiale, bucurându-se de aprecieri unanime din partea specialiștilor, în măsură să-și spună cuvântul. Ca să vorbești despre portul popular de pe întreg cuprinsul Moldovei, despre măști sau despre podoabele din interioarele locuințelor rurale, trebuie să apelezi la scrierile sale (și la colecțiile muzeale achiziționate pe răspundere proprie), ca la surse de informație sigure, verificate vreme îndelungată și la fața focului. Lor li s-a acordat, într-adevăr, munca de o viață, de febrilă căutare, de întrebări și răspunsuri.“

În zecile de pagini de referințe critice reproduse se fac aprecieri nu doar despre muzeograful de elită, omul unei singure pasiuni: valorificarea artei populare moldovenești într-un celebru muzeu, nu doar despre concepția și viziunea estetică, despre metodologia pe care a aplicat-o în îndelungul său demers științific, ci și despre omul Emilia Pavel, persoana modestă, discretă, generoasă, politicoasă, sfioasă, delicată, cu vorba ei „caldă, ușor înmiresmată de vorbire moldovenească“.

Desprindem din memoriile sale un moment insolit, o pagină care aduce o pată de culoare. În 1945, când Școala Normală nr. 2, din Iași, s-a refugiat în comuna Crețeni-Izvoru, din județul Argeș, Emilia Pavel l-a cunoscut pe tânărul scriitor Eugen Barbu, elev în anul întâi la o școală de jandarmi din București, atunci refugiată la Drăgășani. Tânărul jandarm i-a mărturisit interlocutoarei sale că a acceptat să fie elev al acelei școli la insistențele tatălui său, tâmplarul Nicolae Barbu. La sfârșitul anului școlar, în timpul căruia Emilia Pavel predase vreo două luni la școala din sat, a avut loc un bal, cu care prilej s-au întâlnit cei doi.

Tânărul jandarm i s-a mărturisit că scrie un jurnal. Cum acesta nu știa să danseze, cei doi au conversat toată noaptea, o noapte de mai cu lună. În Jurnal (E.P.L., 1966, p.), Eugen Barbu a evocat întâlnirea cu tânăra învățătoare: „Convorbire cu învățătoarea satului. Trăiește foarte retrasă și nu are decât o dorință: să citească Nyusu, despre care a auzit că e „o carte foarte frumoasă“. Îmi evocă Iașul de care îi e dor, sâmbetele seara când „asculta orchestra Toma Suru“, care cânta J'attendrai. Mi-e puțin milă de ea.“ Cartea amintită, de D.I. Atanasiu, scriitor născut la Burdujeni – Suceava în 1888, a apărut în 1937. Trimițându-i peste ani, una dintre cărțile sale, *Portul popular moldovenesc* (1976), Eugen Barbu și-a amintit de tânăra pe care a cunoscut-o, a publicat cu pseudonimul Mihai Vlasie, în Săptămâna (4 iulie 1986) schița *Sub lumina lunii*.

Consemnez cu regret că o serie de etnologi, ca Ovidiu Bârlea (prizonier la ruși, luat de pe stradă, după Al Doilea Război Mondial, după semnarea armistițiului, timp de patru ani), Adrian Fochi, Valeriu Butură, Gheorghe Pavelescu au părăsit lumea aceasta fără să-și fi scris memoriile. Avem un motiv în plus să salutăm apariția memoriilor Emiliei Pavel.

* Cu o prefață de Daniel Corbu, Editura Princeps Multimedia, Iași, 2013, 264 p. + 102 p. foto.

Iarna magică (4)

În decorul caleidoscopic al sărbătorii, în această mișcare turbionară de coborâre în malestrom, în această îmbodobire efemeră, masca ar putea reprezenta festivizare prin dedublare; din moment ce, în antichitate, pielea animalului sacrificat era folosită în acte rituale, s-ar putea deduce că jocurile în care actanții sunt travestiți sau poartă măști animaliere ar putea fi simboluri ale unor sacrificii virtuale, însă omul sărbătoresc este chiar el mască (persona) ce permite sacrului și profanului să comunice, travestirea semnificând inconștientul ce se adresează conștientului, căci masca demască chiar entitatea ocultată și dezvăluie prin învăluire. Dacă masca e „minciuna ce rostește adevărul” (P. Drogeanu), se poate deduce că această deghizare prin fizionomie grotescă sau hieratică e simulacru al unei alte ființe ce ar putea opri chiar curgerea timpului prin raportarea dublă la regresivitate și/ sau aspirație și prin calitatea de martor al popasului festiv. Dacă Democrit are dreptate („O viață fără sărbători este un drum lung fără popasuri.”) înseamnă că se poate discuta despre paradoxalitatea sărbătorii ca neobișnuit care se obișnuiește și obicei periodic al minunii, ca degradare creatoare de ordine și exces care premerge dreapta cumpănire. Tradiția sugerează două căi pentru obținerea acestor efecte miraculoase: împodobirea care atrage Kairoticul și **urâtirea** (haina pe dos), concordantă cu inversarea ordinii cotidiene; dacă decorativul și ornamentul au semnificații inițiatice și potențează virtuțile personale, travestirea generează la rândul-i energie în cadrul unui comportament festiv stimulator. Amintitoare de gerontocrație și gerontolatrie, măștile de moși facilitează aluziile indecente și simulacre ale posesiei sexuale, ca simboluri ale vechilor ceremonii destinate înmulțirii totemului, când oficianții apăreau sub chipul strămoșului mitic – concomitent om și animal; cosmosul fiind doar o enclavă în care, de sărbători, intru haosul, această simbioză între regnuri devine posibilă. Despre mască, cu cât înțelegem mai puține, putem presupune mai multe, inclusiv că se raportează la **babă** – strămoș mitic pe linie feminină, relict matriarhal și simbol al supremației principiului feminin sacralizat sau demonizat. Ca materializare a duhului strămoșului, masca antropomorfa poate trezi groază sau venerație, dar impune în același timp voința purtătorului, considerat eliberat de rânduiala obișnuită, liber să-și refuleze stări sufletești anterioare, apărat și de mușenia rituală specifică actelor de divinație sau meselor de pomenire, cel care practică tăcerea semnalând apartenența la lumea spiritelor, cu

strămoșii mitici comunicarea făcându-se prin costumație, dans ritual, muzică, gestică, pantomimă, elemente fonice subverbale, jocul fiind în acest context ritual sacru, cale spre mântuire și catalizator al ordinii. În proximitatea aceleași simbolistici se cantonează și pilozitatea excesivă a măștii, ca marcă a puterii (intensificator energetic), barba bogată semnificând dubla integritate fizică și psihică, apanaj al ființelor aflate în relații strânse cu divinitatea, patriarhalitatea virilă. Negrul – dominant în cromatica doliului absolut ci al ființelor ascunse până la invizibil, venite din Noaptea care este frica acestor măști – nu mai este semnul Haosului, simboluri ale gestației, fecundității și germinării, dar și epifanie a maleficului. Anume diformități fizice arată că infirmitatea simbolizează absența unui element de simetrie care favorizează misterul și poate fi însoțită de o forță erogenă devastatoare. În paralel, alte măști figurând fierari, potcovari, căldărari, coșari sunt considerate purtătoare de noroc. Mimând haosul, jocurile cu măști acceptă licența gastronomică, potatorică, comportamentală, lingvistică dar carnavalescul este depășit prin impunerea măștii ca realitate deschisă concomitent spre planuri separate, complementare sau antagonice, semiotica vestimentară devine indicator, gestul e limbaj codificat al emoției, mitologia diferenței e abolită iar actanții transformă turbulența în ritual sacru. În acest mod, lumea este resemnificată, sărbătoarea devine o dezordine controlată căci totala libertate aparține doar ființei reprezentate de mască, nu și purtătorului; aceasta însă accesează prin travestire dimensiunea onirică a existenței, sărbătoarea devenind un vis colectiv, securizant și compensator, vitalizat de magia darului.

Impunând o relație asimetrică și constrângătoare între donator și donatar, acțiunea de a dărui se cere imediat răsplătită, ca și orice act ritual; colindătorii dăruiesc gazdei o urare din perspectiva unui plus de putere, prestație ceremonială care își pierde eficiența dacă relația de asimetrie nu este corectată prin darul oferit de donatarul devenit donator. În societățile tradiționale, practica darului poate înlocui, măcar parțial, sistemul vânzării/cumpărării, în măsura în care aplică principiile reciprocității și obligativității și este integrată în prescripții și reguli ale sociabilității, care ilustrează sau impun ierarhia necesară sistemului; se adaugă convingerea că generozitatea umană ar putea stimula pe cea a zeilor – perspectivă din care darul devine ofrandă și jertfă. M. Mauss (*Eseu despre dar*) a demonstrat convingător că darurile și ofrandele se structurează după un cod

precis, în condițiile în care statutul social depinde hotărâtor de tripla obligație de a dăru, a primi și a înapoia dăruind, acțiuni care au răsfrângerii morale, religioase, juridice, economice. Psihanalitic, darul ilustrează esența propriei ființe iar refuzul darului semnifică de fapt refuzul relației; schimb deghizat sau mijloc de conciliere, darul funcționează ca auto-gratificație sau mijloc de contact cu transcendentul, solemnizează cotidianul și integrează în comunitate, căci principiul reciprocității reglează comportamentul, indiferent dacă darul e în muncă, alimentar, pecuniar, conceput ca obligație socială sau plată anticipată. În ambianța riturilor de trecere, darul și ofranda sunt orientate către divinitate sau către strămoși, pentru câștigarea bunăvoinței sau atenuarea sentimentului de culpabilitate – unui dar spiritual (colinda) răspunzându-i-se cu un bun material, de regulă alimentară, transfigurată la rândul său spiritual. În arealul etnic românesc, darul e mai puțin legătura care obligă și mai mult credință că în postexistență se regăsește multiplicat; ca tehnică de festivizare, darul urmărește producerea bucuriei printr-o cultură a stimulentei, anularea alterității, acceptarea străinului ca oaspete, sărbătoarea românească fiind nu atât redistributivă cât ritualică: masa este pentru oameni, zei și spirite, alimentul sacral are virtuți magice, terapeutice, apotropaice sau divinatorii, comensualitatea asigură bunăstarea familiei prin bunăvoința zeilor, străinul este sol al altei lumi, mediator între sacru și profan, pâinea și colacul sunt simulacre ale totemului, se distribuie ierarhic și asigură coeziunea colectivă, comensualitate tinzând să devină consensualitate. Chiar dacă străinul e conotat negativ, prin opoziție cu autohtonul în postura de oaspete poate fi mesager al zeului sau al strămoșului, ceea ce transformă ospetia în schimb simbolic și sacral, din moment ce oaspeții/ colindătorii se prezintă în locul zeilor. Până la a fi un **modus vivendi** sărbătoresc, masa rituală e mai întâi un dialog, un schimb alternativ de enunțuri ce respectă gestualități care avantajează relația de agregare printr-un protocol de întâmpinare ce include operatori de contact și ambreiori de tipul: strângerea mâinilor, zâmbetul, înclinarea capului, îmbrățișarea. Ca și eroii homerici, carpato-danubienii festivi ridică pocalul pentru zeii uranieni și varsă o picătură pentru strămoșii telurici, respectă normele tradiției privind timpul, spațiul, conținutul și codul darului, argumentat gestual și verbal. În contextul comentat, comunicarea socială se face prin schimburi și echivalări de valori, prin darurile care anticipează împlinirea destinului, care nu sunt ce par a fi, valoarea lor fiind simbolică și protejată de un cod subtil și semnificativ.

Impregnat de sentimentul sărbătorescului, omul festiv așează pe masa rotundă – altar de jertfă și simbol al cerului – alimente deținătoare de sacralitate, conform principiului că hrana reprezintă Zeul și devine, prin absorbție, împărtașanie, chiar transformarea culinară asigurând un cumul de simboluri. Astfel, lungul drum al pâinii către casă presupune prescripții și interdicții, gesturi și formule rituale pentru atragerea forțelor benefice; pâinea rituală se pregătește de dimineață, elementele de descântec și formulele magice asigurând alchimia creșterii. Grâul e cristofosic iar făina e hrană materială dar și stimulent al creșterii, pâinea e nutritivă, terapeutică, apotropaică și divinatorie, mai ales când forma în care este prelucrată îi augmentează semnificațiile extraalimentare preluate prin reproducerea actelor primordiale și modelele mitice. La sărbători, ceea ce s-a dobândit împreună se consumă împreună, ospățul fiind concomitent pentru zei, pentru vii și pentru morți. Colacul modelat și ornamentat arhetipal se oferă ca dar și se consumă pentru funcția sa mediativă în pragurile de separare/integrare; prin formă, sugerează veșnicia, analogia cu șarpele îl impune ca distribuitor de fecunditate, rotundul slujește magiei apotropaice, îmbodobirea prin împletire, răsucire, incizie îl transformă în obiect ritual. Roată a vieții, disc solar și semn astral, colacul mai poate semnifica biruință asupra morții sau ofrandă funerară; arhetip al totalității și imagine a centrului creator, simbolizează mișcarea circulară infinită, circumferința pe care orice punct poate fi al începutului, similitudinea cu inelul și coroana fiind marcă a împlinirii superlative. Grâul fiind hrană ce asigură imortalitatea, simbol al reînvierii, sămânță regeneratoare și panspermie, paradigmă a devenirii, colacul este și simbol al fecundității și fertilității. O simbolică și mai profundă își descoperă colacul prin corelare cu oul folosit în practicile divinatorii din noaptea dintre ani ca arhetip și rezumat al cosmogoniei; ca și oul, colacul își are începutul și sfârșitul în sine, conține probabilitățile oricărei dezvoltări, pe care le incifrează, transformând pâinea – aliment cu atributele regalității – în semnificativ al sănătății și bunăstării; în asociere cu sarea, pâinea e receptată și ca simbol universal al ospetiei. Adjuvant energizant și euforizant sarea însoțea, la romani, sacrificiile și simboliza armonia; perspectiva biblică îi adaugă capacitatea de a conserva nealterat mesajul divin; continuă să fie folosită în ritualuri de ospitalitate și înfrățire iar pe masa de sărbători rămâne mereu prezentă, pentru bucuria spiritelor.

Mărul dăruit colindătorilor e un simbol erotic, ca arbore e simbol edenice al cunoașterii și înțelepciunii iar fructul metaforizează ispita, e metonimie a

fetei de măritat și icon al sânelui; în basme, e adjuvant în alegerea mirelui iar consumul poate produce minunea numită graviditate. Sintagma **florile dalbe, flori de măr** ca refren al colindelor este o incantație magică, la fel ca și comparația **ca merii, ca perii** din obiceiul semănatului. Similar, para a devenit metaforă a trupului feminin și simbol al senzualității, pentru calitățile gustative și olfactive. Alimentele consumate ritualic sau dăruite nu și-ar putea realiza potențialitățile în lipsa aceluși intensificator ideal, nelipsit din panoplia sărbătorii: vinul de viață lungă al românilor, similar altor băuturi sacre. Consumul ritual al băuturii e considerat cale a cunoașterii entuziaste și eliberare din ordinea causală și rigoarea temporală, mijloc material de încântare și descântare, de pătrundere a sacrului în ființa umană – așa cum credeau și discipolii de la ospetele inițiatice ale nemuririi prezidate de Zamolxe. La marile sărbători și rituri de trecere, vinul nu e numai ofrandă rituală prin simbolismul primei picături, ci și simbol al tinereții fără bătrânețe, reintegrând ființa într-o altă ordine, prin abolirea condiției profane. Tradiția a impus convingerea că în perioadele de tranziție beția rituală stimulează depășirea crizei solstițiale, rezolvă antagonismul cer-pământ, stimulează planul divin al vieții prin beatitudine, exaltare și vizionarism. Coborâtă din mitologie, sărbătoarea e și un **primum movens** erotic, depozit de semnificații programat să semnifice multiplu și să repete entuziast modelul original ca operă de univesală și eternă pedagogie. Fără o tensiune dramatică deosebită, jocurile cu măști zoomorfe semnifică năzuința de unitate și înmulțire, repetând exercițiul metamorfozei pentru ca înmulțirea animalului – totem să o influențeze benefic și pe a oamenilor, chiar jocul fiind un incitant la dragoste; pornind de la constatarea că aceste măști sunt îmbodobite cu găтели femeiești, Traian Herseni le proiectează originea în perioada matriarhatului și asimilează săriturile măștii cu cele ale femelelor în perioada rutului.

În esență, întregul mecanism al colindatului are și finalitate erotică, fapt consemnat atât de Mihai Coman („obiceiurile de Anul Nou nu erau numai urări de belșug și bunăstare, ci și urări pentru viitoarele căsătorii, care în satul tradițional se încheiau în câșlegi, adică în răstimpul ce urmează imediat după cele 12 zile în care se sărbătorește Anul Nou.“), cât și de Petru Caraman: „Motivele erotice sunt cu drept cuvânt baza colindelor de fată, ele formează atmosfera lor și poate că nu există colinde din această specie, în care alături de alte subiecte să nu se fixeze și un motiv erotic sau măcar în parte să-i dea colindatului un sens de așa natură. Această categorie ia din adevăr proporții hipertrofice în colindele de fată mare“.

Dacă în comunitățile tradiționale, interesul pentru individ este relativ scăzut și aceasta contează doar în măsura în care se supune sau nu categoriei care îl aspiră sau îl refuză, se deduce și o poziționare diferită a categoriilor de vârstă și sex față de fenomenul sărbătorii. De regulă, copiii produc o imitație care devine credibilă doar datorită farmecului primei vârste, se asociază aleatoriu și pentru foarte puțin timp, preferă un repertoriu facil, colindă neselectiv, fascinați de darurile primite și de gratificațiile orale care le măresc bucuria. Bătrânii sunt uneori deranjați de excesul festiv și carnavalesc, și neîncredători în efemerul împodobit și risipa provocatoare, acceptă sărbătoarea dar nu îi împărtășesc entuziasmul. Maturii se simt datori să gestioneze o risipă planificată, temperând excesul care ar pune în pericol subzistența din perioada post-festivă; gospodăria trebuie să funcționeze sub toate aspectele, imitând modelul aproape utopic al unei economii închise dar prospere. Segmentul cel mai implicat și cel mai interesat de oferta sărbătorească rămâne tineretul de ambele sexe, aflat în stadiul premarital.

Sărbătoarea se potrivește cel mai bine tinereții, mai întâi ca generator de bună dispoziție; copilul poate fi vesel fără motiv, bătrânul trebuie să-i tempereze voioșia pentru a evita grotescul. Pentru vârsta tinereții, sărbătoarea realizează o alianță mirifică cu efect cathartic între glumă, râs și destindere, fiind și un generator de emoție, stare paradoxală care produce mai multă energie decât consumă, sentiment care aduce mai aproape viitorul dezirabil. Dacă riturile de pubertate presupun și revelarea secretelor sexualității, sărbătoarea este și o inițiere care metamorfozează puberii într-o nouă promoție de bărbați și femei, probă inițiativă și gest de integrare. Cu prilejul sărbătorii, tinerețea își celebrează fericirea dobândită și o consolidează pe cea viitoare căci, dacă dragoste nu e, sărbătoarea nu e; prin chiar principiul ei întemeietor, sărbătoarea e erotogenă, reînfințând ființa într-un timp al plăcerii la care au acces doar eflorescențele vitale superlative.

Prin toate valențele subliniate, fenomenologia și morfologia sărbătorilor comentate stau sub semnul dodecadei, care indică un caracter ciclic, universal și magic, perfecțiune și echilibru, plenitudine și repetiție a cosmogoniei, relație strânsă și influență între planurile macro și microcosmos, un ciclu temporal încheiat și o deschidere spre un altul. Acest aproape miracol e posibil prin extraordinara putere de modelare pe care o are ceremonia festivă: prin metafore și simboluri cu efect perlocuționar / ilocuționar, ritualul desfășoară o gnoză de tip special, subtextuală și subliminală, instaurează o stare de a fi, căci cuvintele devin acțiuni eliberatoare

din condiționările spațio-temporale, constrângerile cauzal-deterministe și limitele fatale ale existenței; devenită cunoaștere prin participare, această activizare permite permutări ale pozițiilor agent – pacient, căci frecventarea tradițiilor are dimensiune antecică și capacitatea de a origina existența.

Devenit simultan eleat și heraclitean, despre omul sărbătorii se poate afirma ceea ce Noica spunea despre Ființă: în **a fost sa fie** (ființa împlinită) sărbătoarea aduce pe **n-a fost să fie** (neîmplinită), **era să fie** (suspendată), **va fi fiind** (eventuală), **ar fi să fie** (posibilă), adică realizează identitatea infinitului mare și a celui mic. Chiar dacă modernitatea determină o dezinsertie a omului din lume și vechile ritualuri devin spectacole populare, sărbătoarea

rămâne în esența sa așa cum o definea Socrate: rodul timpului liber al omului liber; simfonie capabilă să reunească clase, sexe și vârste prin polivalența mesajelor sale care vizează sincronia, sinergia, sinestezia, sintalitatea – sărbătoarea va însoți mereu omul și va rămâne mereu în memorie cu îndemnul: Bucură-te de această clipă care este viața ta!

Iarna magică aparține unui prezent etern:
„Strălucitoare capre cu lâna colorată
Și toboșari din basme săltând într-un picior,
Apoi, alai de jocuri, cu urși ce veseli saltă,
Cu sclipitoare capre și cu-mpărați bărboși
Vin în vârtej și-n sunet de tobă, laolaltă
Cu datinile noastre rămase din strămoși.“

Liviu ȘOPTELEA

PAȘI PRIN GALERII

...încheiam episodul anterior cu participările personale la începutul anului 2014 la expozițiile „Eminesciana” – Iași, „Roșia Montană” – București și Festivalul Internațional A.R.T.E. Iași.

Așadar, continuăm periplul prin galeriile botoșănene și nu numai, continuăm să vă povestim despre artele vizuale și participările membrilor Societății Culturale „EXPO-ART” Botoșani, în mod special.

Luna martie a fost o lună foarte bogată pentru pictorii botoșăneni. George Șpaiuc a participat la expoziția „Pictori români la Sozopol”, organizată la Palatul Șuțu din București, iar subsemnatul a fost prezent pe simezele Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I” din București, la expoziția internațională „Valul Grecesc”. De asemenea, membrii societății noastre au participat la „Târgul Mărțișorului” organizat de C.J.C.P.C.T. Botoșani.

La Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, în cadrul manifestărilor prilejuite de Zilele Universității, a fost vernisată expoziția „Poezia Semnelor” – picto-instalație, autor Liviu Șoptelea. O altă participare personală a fost la Salonul Național de Artă Plastică „Atitudini Contemporane”, care a cuprins expoziții la București, Ploiești, Călărași și Slobozia.

Pe 11 martie, de Ziua Internațională a Poeziei, s-a deschis la Ipotești, în sala „Horia Bernea” expoziția de grup „Poezia Semnelor Vizuale”, semnată de Silviu Babii, Florin Grosu și Liviu Șoptelea, artiștii care, alături de botoșănenii Constantin Surugiu, Doinița Andronic și Constantin Ungureanu și împreună cu alți artiști din țară, au participat la expoziția „Dumnezeul Răbdării și al Mângâierii” – ediția a IV-a la sala „City Gallery” din Suceava.

În cadrul festivităților prilejuite de Zilele Orașului, pe 23 aprilie, s-a deschis în zona Centru-lui Vechi al Botoșaniului „Salonul de Primăvară”, unde au expus: Marcel Alexa, Aurelian Antal, Aurel Azamfirei, Silviu Babii, Victor Foca, Ionuț Gafițeanu, Florin Grosu, Gheorghe Huivan, Florin Prodan, Liviu Șoptelea și George Șpaiuc.

O parte din membrii Societății Culturale „EXPO-ART” Botoșani au participat și la Târgul Meșterilor Populari, ediția a VIII-a, organizat de C.J.C.P.C.T. Botoșani, pe Pietonalul Unirii.

În luna mai, alături de subsemnatul, au participat la Tabăra Națională de la Târgu Mureș pictorii Silviu Babii și Florin Grosu. În aceeași perioadă, pictorul George Șpaiuc a expus la Casa de Licitații „Grimberg” București.

Pe 1 iulie pictorul Corneliu Dumitriu și-a serbat împlinirea celor 60 de ani prin organizarea unei expoziții personale la Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” Botoșani, pentru ca apoi să participe împreună cu Victor Foca la expoziția „Omagiu lui Ștefan Luchian” în Italia.

În perioada iulie – septembrie 2014 a avut loc expoziția „Saloanele Moldovei” la Bacău și Chișinău unde am participat cu lucrarea „Dialog”, lucrare nominalizată la secțiunea pictură.

Florin Grosu a participat în luna iulie la tabele organizate la Seini – Maramureș, Păltinoasa – Suceava (unde am fost și eu prezent) și Sovata – Mureș.

În luna august 2014, am organizat un eveniment insolit, o expoziție de o zi la Casa Sofian – clădire aflată în reconstrucție – unde am expus picto-instalație sub titlul „Intervenție plastică în șantier de restaurare”. Tot în luna august am participat, alături de Corneliu Dumitriu și Victor Foca, la expoziția „Omagiu lui Ștefan Luchian” deschisă la Piatra Neamț.

Silviu Babii a fost prezent cu lucrări la expoziția națională „Salonul de Toamnă” deschisă în Sala „Constantin Brâncuși” de la Palatul Parlamentului.

Expoziția „Poezia Semnelor Vizuale” a poposit în luna septembrie la Târgu Jiu, unde am participat și la Tabăra internațională de artă plastică de la Baia de Fier, ambele evenimente fiind organizate în cadrul Festivalului „Gorjfest”.

În luna octombrie, George Șpaiuc a participat la tabăra Sălcuia – Alba, iar subsemnatul a participat cu două lucrări la Bienala „Ion Andreescu” de la Buzău.

Corneliu Dumitriu și George Șpaiuc au fost prezenți în luna noiembrie și la Tabăra națională de la Arieșeni – Alba.

La Salonul ARTIS, organizat de U.A.P. Iași, organizat în octombrie – noiembrie, au participat: Corneliu Dumitriu, Liviu Șoptelea și Theodor Valenciu.

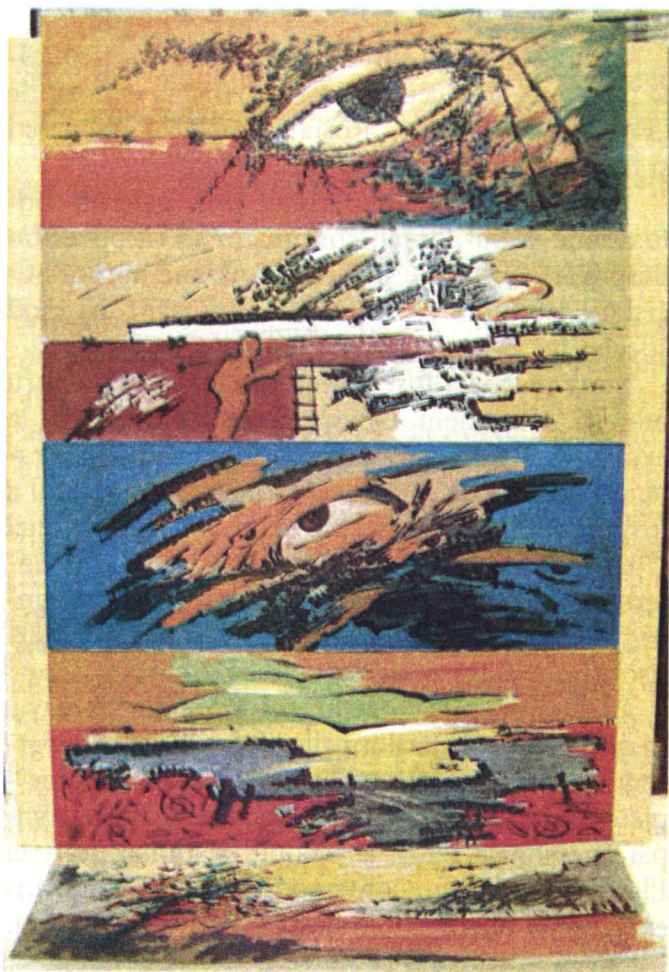
Pe 1 noiembrie Ana Florescu a vernisat, la Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” Botoșani, expoziția Salonului Național de Arte Vizuale „Interferențe” - ediția a III-a, unde au participat peste 40 de artiști din Botoșani, Bacău, Iași, Suceava, Bistrița, Târgu Mureș, Timiș, Galați, Constanța și București.

Pe 26 noiembrie a fost vernisată expoziția „Metafore vizuale” Liviu Șoptelea – pictură și Cosmin Iașeșen – sculptură, la Galeriile „Pallady” din Iași.

Tot în luna noiembrie a fost deschis la Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” din Botoșani „Salonul de toamnă”, curatoriat de Florin Prodan, unde – alături de pictori botoșăneni – expun și invitați din țară.

În luna decembrie, membrii Societății Culturale „EXPO-ART” Botoșani expun lucrări de pictură și iconografie la Galeriile „Botoșani Shopping Center”.

Așadar, a fost un an bogat, cu numeroase participări expoziționale, cu lucrări de calitate, prin care artiștii s-au făcut auziți, atât în Botoșani cât și în țară.

CĂRȚILE SCRITORILOR BOTOȘĂNENI

Pașii Poetului, ediția a V-a

Această ediție, a cincea, a cărții *Pașii Poetului*, după ultimele două apariții, cu alte titluri, la alte două editurii ieșene (*Eminescu – pelerin prin vămile timpului*, Princeps Edit, 2009 și *Eminescu – după 125 de ani*, Tipo Moldova, 2014), readuce în atenție titlul inițial al cărții, cel pe care coautorii, subsemnatul și regretatul Emil Iordache, s-au decis să i-l dea în 1989, la Centenarul morții poetului Mihai Eminescu, după o documentare efectuată în două etape, în țară și în locurile din afara țării – Cernăuți și Odesa –, permise la acea vreme de autorități. Cele două documentări în teren în mod special dar și în bibliotecile de care am depins au avut ca scop „constatarea păstrării memoriei poetului în locurile prin care pașii acestuia l-au purtat în timpul vieții” și mai puțin corijări la deja consacratele biografii și cercetări biobibliografice ale operei și vieții poetului. Intenția noastră și-a atins doar în parte scopul. În primul rînd nu am putut fi cu întreaga documentare în carte așa cum ne-am dorit, din cauza interzicerii deplasării și în alte locuri din Europa, pe unde Mihai Eminescu a umblat, fie la școli, fie dus de nevoi. În al doilea rînd – și asta, dacă interzicerea deplasării la Praga, la Viena, la Berlin, Florența și Veneția ni s-a părut firească pentru acele timpuri, ne-a necăjit mai mult – nu am putut așeza în paginile cărții tot ceea ce am constatat pe teren. Ba mai mult decît atît, zelosul redactor de carte de la Editura Sport-Turism ne-a obligat să introducem pe ici și colo în reportajele noastre fraze luminoase care să arate „marile realizări ale comunismului” venite peste pașii și memoria poetului, pe

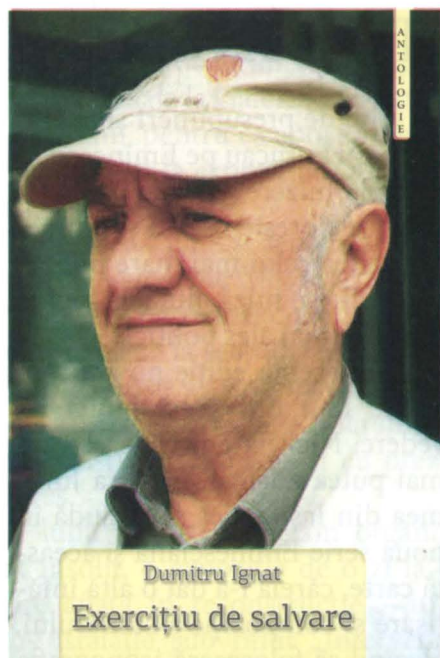
unele locuri semne abia vizibile. Și peste acest aspect deloc de neglijat, nu am fost lăsați să introducem în cartea noastră fotografiile făcute de celălalt membru al echipajului, fotograful Ioan Helici, acestea fiind înlocuite cu o serie de grafici – nu neg, foarte reușite, dar nu le era locul acolo, într-o carte de cercetare de un alt tip decît pînă atunci! – semnate de Spiru Vergulescu. Încît cartea noastră a căpătat aspectul unui album, care a trecut, deși cu un tiraj bun de 35.000 de exemplare, ca oricare altă carte dedicată atunci Centenarului morții poetului Mihai Eminescu. Abia în anul 2000 – an declarat „An Eminescu” de UNESCO – am reușit, după o cercetare de o lună de zile în orașele din Europa prin care am avut certitudinea că Eminescu a trecut, să completăm cartea cu alte articole, care au întregit scopul cu care am plecat inițial la această deloc simplă cercetare. Din păcate Emil Iordache nu a putut merge și am scris singur atunci articolele care au ilustrat trecerea lui Eminescu și prin Praga, Viena, Berlin, Potsdam, Florența și Veneția, completate cu o documentare și la Roma, la Academia di Romania, cu scopul de a ilustra activitatea cercetătoarei operei și vieții lui Eminescu, Rosa del Conte. Cartea a apărut la 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, în iunie 2000, la Editura Timpul din Iași, în urma unui proiect susținut de Ministerul Culturii, condus pe atunci de Ion Caramitru. La acea ediție, am adăugat, la doar un singur articol, cel despre București, cîteva note necesare, ivite în urma cercetărilor făcute de N. Georgescu, privind moartea lui Mihai Eminescu; elemente necesare și binevenite în urma a

tot felul de presupuneri și aberații care-l aruncau pe Eminescu în jocurile mizere ale unei posterități care dorește să facă și din nenorocirea celui mai mare poet al românilor o miză plină de senzații tari și mai ales politice.

În prezenta ediție nu aducem nimic nou din acest punct de vedere. Nici nu am vedea ce am mai putea adăuga. Editura Junimea din Iași a ales să includă în noua serie Eminesciana și această carte, căreia i-a dat o altă înfățișare și compoziție a sumarului, alegînd să folosească iconografia propusă de noi în ediția din 2000 într-o altă formulă. Mulțumim astfel Domnului Lucian Vasiliu pentru ideea de a edita *Pașii Poetului* într-un tiraj care să ajungă la cei interesați, aducînd în acest mod eficient o recunoștință regretatului Emil Iordache, atît de mult implicat, la vremea sa, în realizarea acestei cărți. (Gellu DORIAN)

Exercițiu de salvare

Editată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, în programul acestei instituții de publicare a cărților scriitorilor botoșăneni care au slujit cultura botoșăneană, serie în care până în prezent au apărut cărțile scriitorilor Constantin Dracsin, Horațiu Ioan Lașcu, Emil Iordache, Dumitru Țiganiuc, Victor Teișanu, Mircea Oprea, cartea lui Dumitru Ignat adună toată proza scrisă și publicată de acest autor până în prezent. Exercițiu de salvare însumează astfel prozele din *Phoenix 1 km*, apărută în 1982 la Editura Junimea, *Un bărbat din Nazaret*, Editura Axa, 2005 și *Mulțimi vide*, Editura Quadrat, 2008. Despre cartea lui de debut în proză, pentru că Dumitru

Ignat a publicat poezie și eseu, Laurențiu Ulici scria: „Exerciții de imaginație, atractive și inteligente, textele din *Phoenix 1 km* sunt proză speculativă pe subiecte bizare, solicitând fantezia cititorului ca secvențe ce îngăduie și chiar reclamă o continuare dincolo de cât e scris în ele”. Subscriem. (Gellu DORIAN)

Poeți botoșăneni de azi

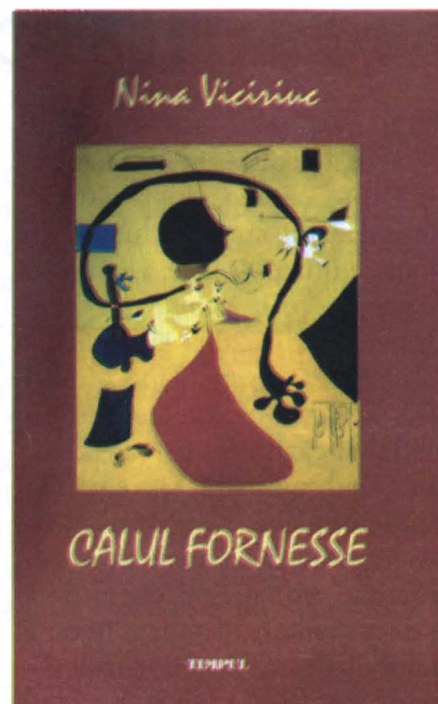
Este pentru prima dată când cineva se ocupă într-un mod organizat de cărțile poezilor botoșăneni. Nu este un critic literar de

profesie, ci unul de vocație. Este el însuși poet, încât, din această poziție, i-a cunoscut îndeaproape pe toți cei despre care s-a decis să scrie, de la Lucian Valea, care i-a fost profesor în anii de liceu, la Darabani, unde, alături de Corneliu Popel și alți câțiva, au scos o primă revistă școlară („Hyperion”), după mulți ani de la cele care au fost interzise odată cu instalarea regimului bolșevic la noi, și până la Cristina Prisăcariu-Șoptelea, despre a cărei recentă apariție scrie chiar între copertele acestei cărți. Cei douăzeci și nouă de poeți citiți sunt acum în atenția lui Victor Teișanu nu sunt cu toții botoșăneni din naștere, însă cei mai mulți, da. Unii au devenit botoșăneni prin adopție, cum a fost deja amintitul aici Lucian Valea, sau mai nou, cum sunt Lucia Olaru Nenati, Petruț Pârvescu și Gabriel Alexe. Faptul că autorul acestei necesare cărți pentru profilarea unei vieți literare cu vădite urme în geografia locului i-a avut în atenție pe toți cei care au trăit, trăiesc, au scris și scriu aici arată din partea acestuia o generozitate analitică echidistantă, indiferent de animozități, preferințe, partiniri sau ignorări voite. Subiectivismul s-a impus de la sine, dând astfel posibilitatea autorului să-și impună opinia sa critică, de care nu numai autorii astfel analizați să se simtă luați în seamă, ci și cei care le urmăresc evoluția să se bucure de o aducere în discuție a poezilor botoșăneni. (Gellu DORIAN)

Calul Fornesse

A treia carte a Ninei Viciriuc apare la Editura Timpul din Iași, în 2014. Titlul ei, unul care iese dintr-o pseudo mitologie, Calul Fornesse, sugerează o alegorie sub care poeta dorește, nu să ascundă ceva sau să substituie

adevăruri trăite, ci mai curând să se apropie de o poezie care să-i definească drumul ales. Nici livrescul nu este sugerat, ci spus direct, ca în poezia ce deschide cartea (*Urciorul lui Khayyam*: „Pot spune că Omar Khayyam/ bea deseori din trup de fecioară/ vin îndulcit cu strugurii timpului său” – o fi știut poeta ceva, de bine ce ea vine în Flămânzii Botoșanilor din spațiul vrâncean al Panciului, unde vinul este brand-ul care face pe orice băutor fericit. Obsesia amorului pidosnic, evidențierea lui nu pe un Pegas care se duce sigur spre Parnas, călărit fiind de prințul din Argos, Perseu, care o salvează pe Andromeda din ghearele lui Kraken, monstrul lui Poseidon, ci pe un cal Fornesse, cal de curse, care are o cu totul altă menire decât cel legendar; acesta, după o cursă în forță, va ajunge în rai, răzbu-nând, în viziunea poetei, pe toată lumea.

În compoziția ei, această a treia carte a Ninei Viciriuc, completează într-un mod fericit pe celelalte două, reușind să impună o expresivitate distinctă în arealul poeziei botoșănene de azi. (Gellu DORIAN)

Un shot de Ted, două de Sylvia

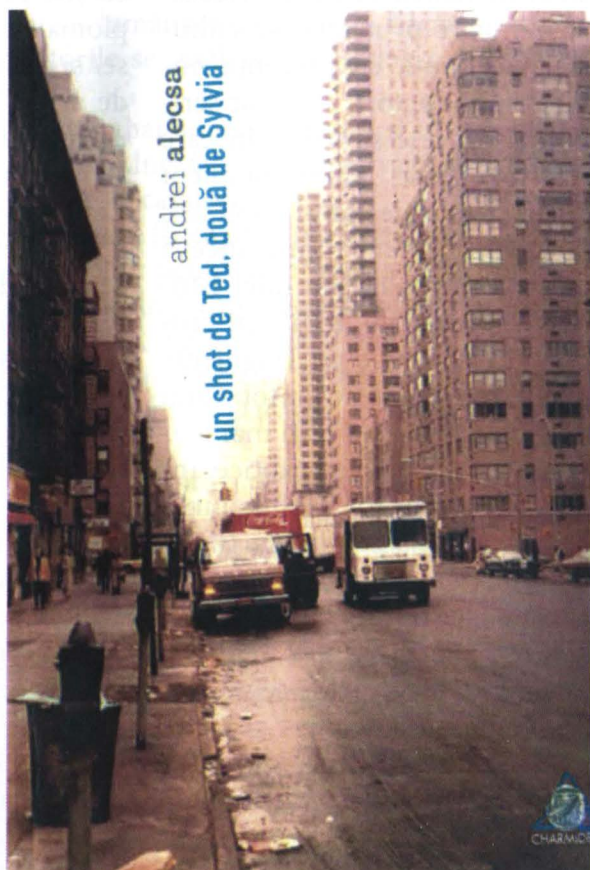
Cu o tentă livrescă din titlu, Andrei Alecsa, în cartea sa de debut – *Un shot de Ted, două de Sylvia*, Editura Charmides, 2014 – își propune să iasă din sfera comodă a minimalismului mult prea repede distilat și depozitat în sticlute mici (nu neapărat cu esențe tari!) și să încerce o abordare a poeziei dintr-o perspectivă retro, fără a epata, ci mai curînd a se singulariza pe o pistă de mult deschisă (dar nu prea bătătorită) de anglofilii poetici. Ted Hughes și Sylvia Plath, doi poeți convivi – unul supraviețuindu-i celuilalt treizeci și cinci de ani – pot fi motive de declanșare a chefului de poezie pentru oricare poet din oricare promoție. La noi nu s-a omorît nimeni pentru poezia lor, ci mai curînd pentru legenda pe care au lăsat-o în urmă. Nici măcar acum debutantul despre care vreau să scriu acum, bun cunoscător al literaturii anglo-americane, nu merge pe urma acestor doi mari poeți, atît de diferiți, în fond, unul de celălalt. Dacă e să luăm în calcul că poezia lor se scria la mijloc de secol douăzeci, fiind și acum provocatoare și proaspătă, miza formulei, pe lîngă atît de multele altele la îndemînă, nu prea mai atrage pe nimeni. Ceea ce face acum Andrei Alecsa, care pare din capul locului cel mai livresc poet al ultimei promoții – dar un livresc topit în text și asumat ca provocare intelectuală și probă de cunoaștere a fenomenului poetic –, nu este un experiment, ci un rezultat finit al unui îndelung exercițiu pe o formulă puțin bătătorită de cei care vin acum în poezie. Așa cum observă și Ioan Es. Pop pe coperta a patra a cărții, Andrei Alecsa aduce în pagină chestiuni ce par a fi de la începutul lumii, dar care sunt încă atît de proaspete și atrăgătoare

încît dorești să treci peste ale cu privirea și a doua oară.

Din capul locului Andrei Alecsa nu este un constructor de carte, un poet care și-a propus o arhitectură pe scheletul căreia să dea forma unei clădiri impunătoare, ochioasă, ci mai curînd, atent la interioarele ce compun imobilul, finisează pereții acestora cu mare atenție, pînă la detaliu, trecînd din cameră în cameră cu exigența celui care nu poate locui în orice fel de cameră, deși pare a fi indiferent de felul cum arată clădirea pe dinafară. Însă la o privire mai atentă, vedem scheletul ansamblului, filonul care leagă fiecare modul, încît cînd ajungi la capăt ai impresia că ai trecut prin aceeași cameră sau că ai privit aceleași tablouri. Poeziile din cartea lui Andrei Alecsa sunt scrise, astfel, în același registru. Deși vrea să arate o detașare față de tot ceea ce scrie, el este implicat enorm de mult în fiecare idee pe care nu dorește să o lase dezbrăcată de formele sale finite. „Shot”-urile depășesc încercările, definind cu exactitate substraturile livești ale incipientului poetic care l-a determinat să finalizeze ceea ce și-a propus.

Poezia care dă titlul cărții face de la început trimitere la modelele sale existențiale și poetice: „aș vrea să port și eu vina/ lui Ted care o ucidea pe Sylvia/ cu fiecare ejaculare pe care și-o risipea/ pe fețele tipelor doritoare de monștri sacri/ aș vrea să port și eu sentimentul de vină/ al unei mame care a tras pe nas/ 21 de trepte pline de o cocaină/ care uită să mai provoace și plăcere/ aș vrea să mă

fi siluit și pe mine cete de tauri/ ca să simt gustul lacrimilor mai nesărate/ decît cea mai cruntă banalitate de pe pămînt...” Dorințe care-l duc pe poetul nostru în continuare la constatarea firească ce nu ține cîtuși de puțin de imoralitatea cunoscută a poetului britanic care a indus moartea timpuriei a soției sale, mamă a doi copii, Sylvia Plath: „eu port încă cu mine altă cruce/ una pe care răsar în anotimpuri imprevizibile/ noaptele de sînzîiene de cînd eram mic/ și copitele și zurgălăii ce răsunau complice”. O distanțare pe un alt destin ce pare a lua zbciumările poezilor care au creat o paradigmă existențială notorie, blocată la o astfel de manifestare irepetabilă prin natura sa fatală. Astfel titlul acesta de poem așezat în prima parte a cărții formează oarecum o axă a acesteia și conduce cititorul spre o miză ce întîrzie să apară pînă la final, de parcă ceva lipsește, nu se termină, ca în romanele care lasă cititorului mai multe porți

de ieșire din angoasele căpătate pe parcursul lecturii. Cititorul a fost deja vizat, cu câteva poeme mai înainte, numit ca în celebrele personaje de vrăjitorie „citi-tor de mațe”. Ce face acesta? Iată: ”morgan freeman e murit, iar eu/ am căscat niște ochi mari/ m-am simțit ca un surfer cu adevărat pasionat/ atunci când nu înțelege fiorul valului/ andy murray a câștigat u.s. openul/ iar eu am visat împreună cu el/ febra unui anotimp care nu-și găsea nicicum locul/ în șira spinării lui/ și am văzut-o din nou ieri la amiază/ de fapt am presimțit-o/ cu non-șalanța aia a dealerului/ care-și tot spune că și de data asta garda/ are să închidă ochii/ la opulenta lui migrațiune de la un cămin la altul/ am presimțit-o pășind în zăpadă/ cu ochelarii de soare la ea/ un schior fraged și nesimțit de talentat.” Și așa mai departe pînă la final când suntem duși în cu totul altă poveste în care apar un fel de monștri numiți de poet „hienele femele cu penis”. Această plimbare prin mediile culturale ale lumii, cu prezența numelor unor actori, ale unor scriitori, prin cele sportive, în care tenismenii de ultim moment devin personaje care-l copleșesc pe poet, nu sunt nimic altceva decît consemnări ale unei istorii vii, aglutinate, topite în cronici transformate în fragmente poetice ce se doresc un tot. Cum de altfel plimbarea prin mai toată lumea, prin locuri exotice, îndepărtate, prin tot felul de lumi, fie ivite aievea, fie din vis, țin de un himerism asumat, dar pentru care nu face nici un efort să-l evidențieze. Poemul *Febra Chiliană* este relevant în acest sens. Dar nu numai acest poem.

Trăind într-un mediu în care lecturile sunt un *modus vivendi*, copilul Andrei Alecsa, devenit acum poet, cu o independență

absolută, nu pare a se îndepărta chiar cu totul de opiniile celor apropiați. Astfel mama apare în mai multe ipostaze, uneori cu exigența ocrotitoare consacrată de milenii. Ea devine chiar și cititorul exigent, atent și moralizator: „...mamei nu-i plac poemele mele/ ea îmi reproșează că de la o vreme/ tot încerc să sap pînă și în piatră/ că doar voi ajunge și eu precum în desenele animate/ pînă în China/ mama îmi reproșează că de la o vreme/ petrec din ce în ce mai mult timp în fața oglinzii/ trăgînd de omoplați/ în căutare de aripi care să mă ducă/ în locul de unde pot privi/ cum secunda se retrage la vestiare.../ mama îmi amintește că în jos/ pînă în China/ are să mă mistuie lava/ și că în sus/ pînă acolo unde se văd cusăturile/ au să-mi crească flori de panică în organe/ și au să-mi iasă ochi, pe nas, pe urechi.../ mamei nu îi pasă de evoluționiști/ și nici de existențialiști/ pentru că ea știe prea bine/ că zborul sau plonjarea sunt autostrăzi indecise/ și că succesul unui transplant de aripă/ nu viețuiește în chilia unde sinapsele joacă șah...” (*Dorul de șine al unui tren deraiat*). Căutarea normalității, atunci când o iei pe altă direcție decît cea care s-a dovedit a fi una firească pare a fi sugestia din acest poem. Așa cum privește Andrei Alecsa acest fapt de viață, atunci când este implicată în ea poezia, nu pare a fi la îndemîna nici celei care ți-a dat viața. Destinul este cel care dictează și orice „regizare de viață” nu este posibilă decît acolo unde nu există personalitate și orgoliu. Și Andrei Alecsa îmbină aceste două caracteristici puternice pe care le face vizibile în cartea sa de debut.

Personajele care apar mai pesete tot, fie cu nume, fie doar sugerate vin dintr-o existență de

umbră, devin din fictive reale, își fac rolul pe care poetul li-l dă, căpătînd identități foarte bine definite doar din câteva tușe.

Ceea ce este remarcabil, pe lângă fluiditatea poemelor, care nu ține neapărat de discursul poetic, ci mai curînd de compoziția acestuia topită ca într-o armonie dintr-un cor ai cărui membri se unesc pentru prima oară într-un spectacol, este noutatea limbajului și firescul sintaxei utilizate cu o atenție de fin cunoscător al limbii în care scrie. Nu este unul de mari proporții, însă este clar că este unul nou, cu suflu puternic și țesături ce vin din trăiri profunde, nedisimulate.

Ultima poezie din carte, una din puținele scurte, este definitorie pentru dorința poetului de a rupe monotonia impusă în restul cărții, în care este aleasă ambiguitatea în locul lucidității: ”atunci când o pereche de faruri, în noaptea tîrzie/ atunci când tata/ pentru că o pereche de faruri/ atunci când mîncam cea mai bună cină posibilă/ iepure lovit de mașina tatei/ îl mîncam cu înverșunare, încordați,/ sufletul îi era aproape viu, aproape că respira,/ aproape că dădea să o taie pe ușă afară/ și să ne lase cu ochii în lună/ fratele meu și cu mine făceam mereu întrecere/ oare care dintre noi avea să regurgiteze cel mai frumos/ ghemotoc din blană de frică.../ ghemotoacele i le dăruiam mamei, iar ea ne făcea din ele/ haine noi/ care să ne apere de umbrele ce s-au ridicat/ împotri-va noastră”. Un tablou de familie reușit, care pune o amprentă profund personală peste cartea de debut a lui Andrei Alecsa, un poet de la care așteptăm semnuri revelator de schimbare a calime-rei în rîndul tinerei generații de poeți de la noi.

Gheorghe ȚUCULEANU

Monografia folclorică a comunei Concești

Obiceiuri de Sfântul Andrei

În seara de Sfântul Andrei, un obicei care făcea (și mai face și astăzi) deliciul fetelor mari și al flăcăilor era vrăjitul.

Hazul era determinat, în afară de multitudinea variantelor în care se desfășura, și de faptul ca la acest vrăjit participau mai mulți flăcăi și fete, adunați toți într-o singură casă, de obicei la una din fetele cele mai bune de glume. Erau mai multe feluri de a se vrăji.

Iată câteva dintre ele:

A. Câte o fată, pe rând, mergea cu câte o cană de apă în mână și uda parii de la gard. Fata era legată la ochi. Când ajungea la al nouălea par, se dezlega și se uita, în hohotul de râs a celor care o urmăreau, cum este parul: dacă era drept, o va lua un băiat drept, dacă era strâmb, o va lua un șotâng, iar dacă era neted, fără noduri, va fi soția unui băiat sărac și invers: prezența nodurilor presupunea bogăția aceluia ce-o va lua de nevastă.

Apoi se mai arunca câte un papuc peste casă. Dacă papucul cădea cu fața în sus, cel ce o va lua va fi un gură-cască, iar dacă cădea cu fața în jos, bărbatul va fi tăcut, ea putând să-i zică ce voia, fără ca el s-o contrazică.

Mama care avea fată de măritat punea, în preajma Sfântului Andrei, în ajunul sărbătorii, la țesut, și după ce termina țesutul, în seara aceea, călare pe furcă, înconjura casa de trei ori. După aceea asculta din ce parte se auzeau lătrând câinii: din care parte se auzea lătratul câinilor, în partea cea se va mărita fata.

B. Cum curiozitatea fetelor era mai mare, ele se vrăjeau cel mai mult și găseau formele cele mai

diferite. Astfel, sub fiecare din cele nouă farfurii puneau: lumânare, pieptene, pâine, bani, cărbune, și un inel.

Fiecare farfurie trebuia să ascundă câte unul din aceste obiecte.

Legate la ochi, puneau mâna pe câte o farfurie, și ridicând-o descopereau ce este sub ea. Fiecare obiect avea o semnificație: lumânarea – Flăcăul care o va lua va fi drept ca lumânarea; pieptenele – colțat; pâine – bun ca pâinea; bani – bogat; cărbune – negru; inel – subțirel, tras prin inel.

Iată și o alta variantă.

C. Se pun nouă farfurii pe o masă și sub fiecare farfurie următoarele obiecte: pieptene, zahăr, cărbune, bani, carte, perie, inel, pahar, mămăligă.

Cu ochii închiși, trebuia să se pună mâna pe câte o farfurie. Apoi deschideai ochi și vedeai ce a căzut.

Unele semnificații coincid cu cele dinainte și nu le mai amintim, iar celelalte sunt următoarele: dacă cade carte, soțul va fi om învățat; dacă cade perie, va fi bătrân; paharul înseamnă că va fi lețiv, iar dacă se pune mâna pe mămăligă, viitorul soț va fi bogat.

D. Dacă sunt în casă trei fete și trei flăcăi, se pun la ușă șase lumânări care se aprind. Fiecare își recunoaște lumânarea sa. A cui arde mai repede acela se va căsători mai întâi.

E. Într-un castron cu apă se lasă două picături de ceară dintr-o lumânare de către un flăcău și o fată. Dacă picăturile se întâlnesc și se unesc, aceștia se căsătoresc.

F. Într-un pahar se pune cenușă și în cenușă un inel de aur. Prin inel fata trebuie să vadă chipul aceluia cu care se va căsători.

G. Mare haz se făcea când fetele se duceau la ocolul oilor pentru a se vrăji în seara de Sfântul Andrei. Unii flăcăi se substituiau oilor și fetele, din greșală, îi nimereau și pe ei.

Dacă nimereau în berbec, se măritau în anul acela. Dacă nu, râsul ținea mult și bine.

H. Tot prilej de veselie era și vrăjitul cu porcul. Mai multe fete se duceau la cotețul porcului, bineînțeles însoțite de flăcăi, și întrebau pe rând:

- Mă mărit vara asta, sau la anul?

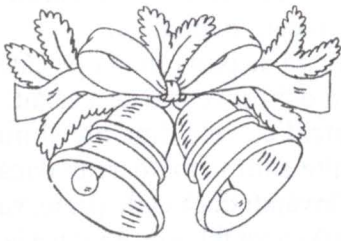
Dacă porcul grohăia, răspunsul era afirmativ; dacă nu, amânarea până la anul, în cel mai fericit caz, era hotărâtă.

**Informator: Anichitei Victoria,
61 de ani, din Concești**

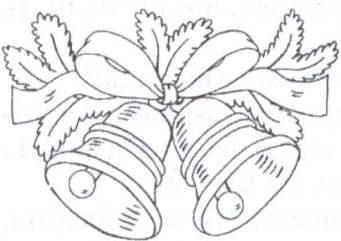

Urătură populară veche din Frumușica

Hodiniți, boieri, hodiniți,
Dar acum nici nu gândiți
Că plugarii-s năcăjiți
Și pământu-i digerat,
Foarte bine-i de arat;
Pe boii noștri cornaci
Am dat 500 de franci,
Iară pe cei de la roate
I-am furat eu chiar ieri noapte.
La ureche clopoței,
Trageți brazdă, măi flăcăi!
Hăi, hăi!

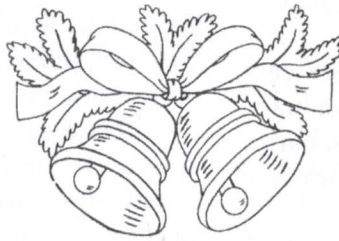

S-au sculat jupânii-gazdă
Cu gândul să tragă brazdă,
Într-o joi de dimineață
S-au spălat frumos pe față
Și-au pornit toți la arat,
Sus la mărul cel rotat,
Cu pluguri cu zece boi,
Ca-n tradiție la noi,
Căci și câmpul e curat.
Și-au arat cât au arat,
Dar mai mult au semănat.
Au arat un corn de țară
Și-au semănat grâu de vară,
Întregit și cu secară,
Până-n seară să răsără.
Seara el n-a răsărit,
Dar în zori a înflorit.
La ureche zurgălăi,
Faceți roată, măi flăcăi
Și strigați cu toții „hăi!”
Hăi, hăi!

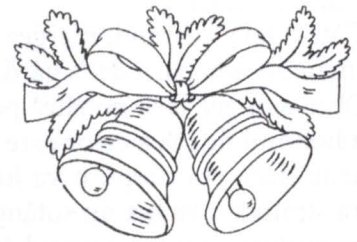
Și s-au dus jupânii-gazdă,
Cei ce trăseseră brazdă,

La lună, la săptămână,
Cu merindele în mână,
Să vadă grâu răsărit,
Dar grâu-i copt, poticnit
Și de seceră gătit,
Cu spicul jos la pământ,
Ca o zale de argint.
Lanul l-au înconjurat,
De călare s-au plecat,
Spice-n mână au luat,
În buzunar le-au băgat
Și-acasă au alergat.
În casă când au intrat
Casa lor s-a luminat.
Trageți din buhaie, măi!
Și strigați odată „hăi!”
Hăi, hăi!

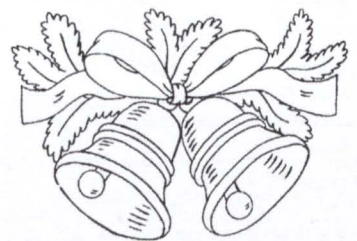

Măi femeie, măi năroadă,
Grâul nostru stă să cadă...!
Măi bărbate, măi bărbate,
Nu băga în seamă toate;
Iacă târgul nu-i departe,
Du-te, cumpără de toate,
Și fiare oțelite,
Pe mărginuță bătute
Și fă seceri mărunțele,
Pentru fete tinerele,
Căci la străini am plăti,
Neamul la clacă-a veni...
El pe cal a-ncălecat
Și la târg a alergat,
A plecat pe-ulița mică
Și nu a găsit nimic;
Să tot tragi zece de chică
Pentru-un boț de mămligă...!
S-a dus pe ulița mare
Și-a găsit și-oțel și fiare,
Mai de toate, de vânzare!
A scos bani din buzunare
Și-a pus fierul la spinare.
A dat de Ile țiganul
Care bate cu ciocanul

Și-l bătu și-l tot bătu,
Din el seceri că făcu,
Cu mănunchiuri mititele,
Pentru fete ochișele,
Ce poartă la gât măregele,
Culca-m-aș acum cu ele.
Ia pocniți din bice, măi,
Și strigați din nou „Hăi, hăi!”
Hăi, hăi!

Și secerau, secerau,
Nicidecum nu oboseau,
Dar o babă, cârnă-era
Și prin lan pârjol făcea
Și, tot mișcând din rărunchi,
Strângea mănunchi cu mănunchi
Și, cât ai tot zice „hop”!,
Aduna snop după snop
Și tot claie după claie,
De-a făcut un stog de paie!
Jupân-gazdă-a adus și iepe,
De vreo șapte-opt ani sterpe!
De arzoaie ce erau,
Cu copita treierau
Și cu coada vânturau,
Cu urechea-n sac puneau,
Cu dinții înțepuseau
Și de moară pregăteau,
Iar cu ochii veseleau,
Umplând care țărănești
Și-apoi care mocănești,
Pentru moara Ivănești,
Pentru moara de la Piatră,
Unde făina-i curată,
Să hăim iarăși, flăcăi,
Hăi, hăi!

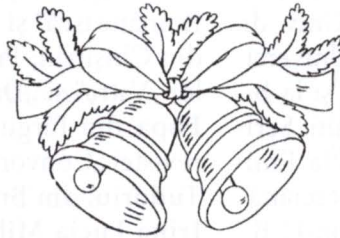

Dară hoața cea de moară,
Când văzu atâtea cară
Încărcate cu povară,
A pus coada pe spinare
Și-a plecat în lunca mare;
Lunca mare frunză n-are,
Lunca mică frunza-i pică,
Tot în patru se despică,
Trec boierii fără frică,
Iar morarul, meșter bun,
Hătui-aș bărbuța-n cur,
Cu brăul lăsat pe vine,
Parcă n-a mâncat cinci zile,
Cu ochii tare boldiți
Și cu dinții mari, rânjiți,
Cu-o lulea cât o ghiulea
Și-un ciubuc cam cât un druc,
Luleaua o tot strângea,
Din nas mucul îi curgea
Și de cruce suduia
Și părea că și plângea...
Si-a-mbrăcat cojoc mișos
Și-a plecat pe iaz în jos.
Clopoței și zurgălăi,
Trageți brazdă, măi flăcăi!
Hăi, hăi!

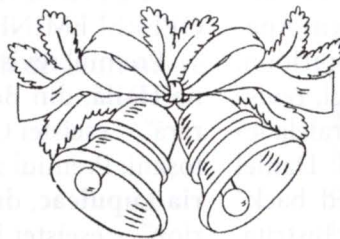

Iar hoața, morișca mea,
Până-am pus mâna pe ea,
I-am dat una peste șele,
S-a pus moara pe măsele.
Nu curgea făină mare,
Ci aur, mărgăritare,
Pentru boierul cel mare!
Ian ieși, Ileană, afară
Și vezi cară lângă cară,
Încărcate cu povară,
Cum vin ele de la moară!
Da, mamă, s-aud venind,
Multe cară scârțâind,
Boii oboșiți mgind,
Iar flăcăii chiuind,
Din harapnice pocnind.
Jupâneasa gazdă, iară,
A plecat într-o cămară
Și-a adus o sită rară,
Întru totul de negară.
Nu-i veni la socoteală

Și-o dădu pe ușă-afară,
La vițeei de-astă-vară,
Și s-a dus din nou în casă
De-a ales o sită deasă,
Întru totul de mătasă
Și prin flori de argint trasă
Și-a făcut colac frumos
Ca și fața lui Hristos.
Ia umflați buhaiul, măi!
Hăi, hăi!

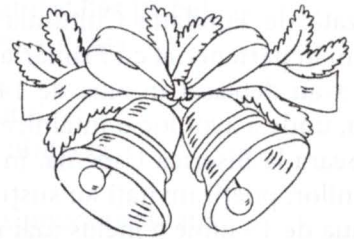

Când l-a așezat pe masă,
Tot s-a luminat în casă!
L-a rupt repede în două
Și ne-au dat pe loc și nouă,
Și l-a rupt apoi în trei,
De i-a dat și lui Andrei,
L-a rupt iarăși și în patru,
Pentru cel cu suflet acru,
Care-i supărat, pe vatră,
Că de-aseară tot așteaptă;
În sfârșit, l-a rupt în cinci,
Să-i dea celui cu opinci,
Că e tot cu noi aici.
Promoroacă, clopoței,
Ia mai hăiți, măi flăcăi!
Hăi, hăi!

De urat am mai ura,
Dar nu suntem de ici-colea,
Suntem de la Câmpulung,
Unde trag fetele-n plug
Și babele la răsteie,
Numai dracul să le ieie!
Dumneavoastră, gospodar,
Dați și gologani în dar,
Să cumpărăm și ițari
Pentru hăitorii mari,
Că-au întepenit de frig,
Și-au nasul roșu cârlig
Și oponcile de-un cot,

De se ling câinii pe bot!
Dați-ne și-un budulan
Din porcul crescut un an,
Să dăm fetelor în gură,
Să joace pe după șură!
Că fetele-s harnice
Dacă le faci farmece,
Că pun pânza când dă frunza
Și-o termină la Crăciun,
Când le intră geru-n cur!
De la Paști la Sânziene
Au țesut de-un fund d'izmene
Și când a fost la croit
De-un cot a mai trebuit.
Ia să mai hăim, flăcăi,
Hăi, hăi!

Printre ițe, lângă spată,
Paște murga-nchedicată,
La mijlocul ițelor,
Lângă cuibul mătelor,
Paște mama mânărilor;
Pe sulul de dinapoe
Sunt vreo șapte lătunoaie,
Iar pe cel de dinainte
Dracul le mai ține minte,
La rășchitor, răsturnate,
Șed fetele supărate,
Că-au rămas nemăritate...
Tot vorbește lumea-n sat
Că ele-s de măritat,
Dar n-au nici un țol pe pat...!
Dacă una-i mai frumoasă
Tot o iei la tine-acasă,
Că frumoasă dacă ești
Cu oricine te iubești,
Dacă nu-i bărbatul tău
Mai faci semn la vreun flăcău...!
De urat am mai ura,
Dar nu suntem de ici-colea,
Ci suntem de la Galați,
Unde sunt boieri bogați!
Oprți plugul, măi flăcăi,
Și-ncheieți cu un „hăi, hăi!”
Hăi, hăi!

(de la Iordache Palaghia, Vlădeni-
Vale – Frumușica, scrisă într-un
vechi carnețel în 1915)

ZILELE EMINESCU – IUNIE 2014

Dedicat comemorării a 125 de ani de la moartea poetului Mihai Eminescu, manifestările de anul acesta, incluse în programul general al Zilelor Eminescu, au cuprins mai multe acțiuni organizate de instituțiile de cultură botoșanene. Astfel, manifestările au început cu simpozioane și sesiuni de comunicări dedicate vieții și operei poetului național, la Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”, unde a avut loc Seminarul „Eminescu și noi”, coordonat de Prof. univ. dr. Mircea A. Diaconu și conf. Univ. dr. Claudia Costin de la catedra de filologie a Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, precum și la Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” Botoșani. Scriitorii invitați la manifestarea „Poeți români la Eminescu acasă. 125 de ani de posteritate eminesciană”, organizată de Fundația Culturală „Hyperion-C-B.” Botoșani în parteneriat cu Primăria Municipiului Botoșani, s-au deplasat în ziua de 14 iunie la Joldești, Vorona, unde a avut loc o întâlnire cu publicul voronean. Seara la Biserica Uspenia, în Centrul Istoric al Botoșanilor, poeții invitați au susținut un recital poetic. Ziua de 15 iunie a inclus mai multe manifestări, la Ipotești și Botoșani, decernări de premii, vernisaje, recitaluri de poezie în aer liber, un salon stradal al cărții de poezie. Adrian Naidin a susținut un recital muzical, iar formația Melos, două concerte în aer liber, în Centrul Istoric și Parcul „Mihai Eminescu”.

REZULTATELE CONCURSULUI NAȚIONAL DE POEZIE ȘI INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE „PORNII LUCEAFĂRUL...” ediția a XXXIII-a, 15 iunie 2014, Botoșani

Juriul celei de a XXXIII-a ediții a *Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Pornii Luceafărul...”*, format din: Liviu Apetroaie, Ed. Junimea Iași, Cassian Maria Spiridon, Ed. Revistei „Convorbiri literare”, Ed. Timpul, revista „Convorbiri literare”, Călin Vlasie, Ed. Paralela 45 Pitești, Nicolae Tzone, Ed. Vinea, București, Daniel Corbu, Ed. Princeps Multimedia, rev. „Feed back” Iași, Gavril Țarmure, Editura Charmides, Bistrița, Valentin Ajder, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, Liviu Ioan Stoiciu, rev. „Viața Românească”, George Vulturescu, rev. „Poesis”, Satu Mare, Lucian Vasiliu, rev. „Dacia literară”, Iași, Marius Chelaru, rev. „Poezia”, Adrian Alui Gheorghe, rev. „Conta”, Piatra Neamț, Vasile Spiridon, rev. „Ateneu”, Bacău, Sterian Vicol, rev. „Porto franco”, Galați, Ioan Moldovan, rev. „Familia”, Oradea, Ioan Radu Văcărescu, rev. „Euphorion”, Sibiu, Lucian Alecsa, rev. „Hyperion”, Botoșani, Gellu Dorian, rev. „Țara de Sus”, secretariat Nicolae Corlat, avându-l ca președinte pe Ion Pop, în urma lecturării lucrărilor sosite în concurs, a decis acordarea următoarelor premii:

SECȚIUNEA CARTE PUBLICATĂ:

Premiul „Horațiu Ioan Lașcu” al Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor din România – poetului **Vlad A. Gheorghiu**, pentru cartea *fratele mut. la nord apa e curată*, ed. Paralela 45, 2013; Premiul Uniunii Scriitorilor din R. Moldova poetului **Virgil Botnaru**, pentru cartea *Return to Innocence*, Casa de pariuri literare, 2013.

SECȚIUNEA MANUSCRISE:

Premiul Editurii Paralela 45 și al revistelor „Viața Românească” și „Euphorion” – poetei **Maria Pilchin**, din Chișinău; Premiul Editurii Junimea și al revistelor „Vatra” și „Dacia literară” – poetei **Hristina Elena Popa**, din Târgu Mureș; Premiul Editurii Timpul și al revistei „Convorbiri literare” – poetei **Ioana Codruța Tudoriu**, din Brăila; Premiul Editurii Vinea – poetei **Irina Lucia Mihalca**, din București; Premiul Editurii Princeps Multimedia și al revistei „Feed back” – poetului **Ștefan Lujinschi**, din Piatra Neamț; Premiul Editurii Charmides și al revistelor „Verso” și „Infinitezimal” – poetei **Alexandra Vatamanu**, din Botoșani; Premiul Editurii Eikon – poetei **Carmen Nicoară**, din Cluj; Premiul revistei „Familia” – poetei **Cristina Maria Botâlcă**, sat Gruiu, jud. Ilfov; Premiul revistei „Argeș” – **Andra Elena Rotariu**, din Piatra Neamț; Premiul revistei „Poesis” – poetei **Alexandra Eugenia Zorilă**, din Botoșani; Premiul revistei „Poezia” – poetului **Ionuț Bogdan Cărașu**, din Botoșani; Premiul revistei „Conta” – poetei **Otilia Iuliana Oniciuc**, din Botoșani; Premiul revistei „Ateneu” – poetei **Irina Maria Stoleru**, din Botoșani; Premiul revistei „Porto Franco” – poetei **Anada**; Premiul revistei „Țara de Sus” – poetului **Vlăduț Ionuț Crețu**, din Botoșani.

SECȚIUNEA INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE:

Premiul revistei „Convorbiri literare” – eseistei **Irina Hăilă**, din Botoșani; Premiul revistei „Dacia literară” – eseistei Olivia **Mădălina Gheorghiu**, din Botoșani; Premiul revistei „Poesis” – eseistei **Diana Maria Lupuleac**, din Botoșani; Premiul revistei „Hyperion” – eseistei **Diana Nanu**, din Bălți, R. Moldova; Premiul revistei „Poezia” – eseistului **Daniel Sascău**, din Bacău; Premiul revistei „Porto franco” – **Iuliana Caraghin**, din Bacău.

Manifestările de la Botoșani și Ipotești, dedicate omagierii a 125 de ani de posteritate eminesciană, au inclus în programul lor și decernarea a încă două premii importante. Astfel, Premiul pentru traducere și promovarea operei eminesciene în străinătate a fost acordat cercetătoarei italiene **Gisele Vanhese**, pentru cartea „*Luceafărul*” de Mihai Eminescu. *Portretul unei zeități întunecate*, Ed. Timpul, Iași, 2014, carte apărută inițial în limba franceză la Editions Universitaires de Dijon, și Premiul EMINESCU – 125, acordat poetului **Ion Pop**, pentru întreaga operă poetică.

Vlăduț Ionuț CREȚU

Amintiri

Mi-e dor
Să mă înghită ceața,
să simt că mă nasc
din rouă dimineața,
mi-e dor să privesc în zare
să văd lumina unui soare beat,
și să mă-mbete cu ale lui raze...
mi-e dor să-l vad cum pică înghițit de zare
mi-e dor,
să văd luna cum răsare
printre mici făclii amețitoare,
pe un fundal al nopții
ca un tablou pictat,
de un Artist cu multă răbdare...

Mi-e dor
să fiu vrăjit
de frumusețea ei,
iar ochii mei,
puhoi de lacrimi
să emane fericire
mi-e dor...

Camera de hotel sau secretul din spatele ușii

Nu știu ce căutam într-un hotel,
la recepție nici urmă de viață
și instinctiv ca un amnezic
mă îndreptam ușor spre camera 8.

o usă imbracată
în diamante roșii, negre,
precum infernul, ca mii de găuri negre
îmi prezicea tot,
tot ce se afla dincolo,
dincolo de usă...

deschid usa,
fără pic de jenă
un bărbat stătea pe pat
și femeia de lângă el,
era tot una
cu patul.

ciudată atmosferă,
cei doi nu vorbeau deloc,
doar se priveau,
ochii femeii
erau dependenți de ochii bărbatului,
nici nu clipeau,
altfel își pierdeau urma.

aceștia se înțelegeau perfect,
își mișcau buzele
doar când buzele lor
se atingeau pasional,
nu aveau nevoie de cuvinte.
doar prin glasul inimii lor,
se puteau scie,
gigantice romane de amor.

prefer să fiu orb,
să fiu orb, să pot clipi
dar să nu-ți pierd urma,
să devin mut
dar să-mi ascuți glasul inimii.
tot ce vedeam în cameră,
era sublim, neprețuit,
când bărbatul stătea pe pat
și femeia era tot una
cu patul...
el era cu totul,
înlăuntrul ființei ei.

formau o singură persoană.

Noapte

în fiecare noapte pe bordură,
duceam aceeași murdară,
și haină sticlă
la gură.

în fiecare minut, secundă
aștept,
ca luna să dispară

așa cum ai făcut tu...

Râu

Râul ce străbate crestele munților
este precum sistemul circulator,
iar apa râului, sursa vieții
este sângele meu
sângele care-mi străbate tot corpul.

plin de aluviuni îmi este sângele
bucăți de cuvinte,
bucăți de note muzicale,
frânturi de sentimente,
așa mi-e sângele murdar.

râul are locul lui de vărsare,
unde greu ajungi,
prin mii de văi, lungi kilometri
la ani lumină,
acolo este Totul.

THANATOS

– MITOLOGIA ROMÂNEASCĂ A MORȚII

NAȚIONAL ȘI UNIVERSAL ÎN MITOLOGIA ROMÂNEASCĂ A MORȚII

Toate mitologiile lumii dovedesc o uimitoare unitate de structură explicabilă fie prin unitatea structurilor antropologice ale imaginarului, fie prin persistența și eficiența arhetipurilor, fie printr-un sistem complex de influențe și inter-relații pe dubla coordonată a diacroniei și sincroniei, fie prin acceptarea unui centru generator care impune modele imuabile perpetuate prin practica ceremonialului și ritualului, fie, în sfârșit, prin coincidența structurilor de gândire și a ansamblurilor sensibile prin care omul cunoaște și își explică tainele și misterele lumii construind universuri imaginare prin reciclarea experiențelor și a materialelor pe care i le pune la dispoziție concretul existențial; indiferent de explicație, oamenii au visat și vor visa unitar; în plus, divinitățile și lumile imaginate sînt hotărîte să nu contrazică sistemul de credințe și convingeri din care sînt nutrite, în caz contrar riscîndu-și propria existență căci oamenii sînt necruțători cu zeii ce nu se înscriu în orizontul de așteptare pe care și-l edifică.

E firesc deci ca și în mitologia românească a morții să se recunoască o sinteză național-universală, fără ca această a doua componentă să dăuneze sentimentului că „soluția românească” corespunde întocmai specificului etnic care îmbracă în forme naționale structuri cu un evident caracter universal; astfel, în toate mitologiile indo-europene se edifică o ierarhie a lumilor conform căreia nașterea este din pămînt, viața se desfășoară între pămînt și cer iar post-existența în împărăția cerurilor sau în cea subpămînteană; cu aceeași persistență se afirmă convingerea în supraviețuirea componentei imateriale: „Cercetările preistorice și arheologice – scrie D. Caracostea – dau indicații și paralele care arată că în firea omenească a stat să se afirme viața dincolo de hotarele ei. Riturile de înmormîntare stau dovadă pînă azi. Iar folclorul și istoria literară arată că părți considerabile ale liricii dau glas ultimei dorințe de a persevera în forme de existență acceptată”; ideea se regăsea deja la Cicero, chiar dacă acesta acorda privilegiul existenței post-mortem doar cezarilor: „Împărații sînt nu numai din clipa venirii lor pe lume sortiți să domnească, dar primesc din cer toate calitățile regești și o natură superioară. Sufletul lor este diferit, avînd o altă esență decît restul oamenilor; e divin, ca puterile siderale ce l-au pogorît pe pămînt. Înainte de a se lega de un trup muritor, sălășluia în

afara trupului într-o lume suprasensibilă, iar după o scurtă zăbavă pe pămînt se întoarce din nou în sferele înstelate unde va trăi veșnic”. Romanilor nu le era străină nici imaginea păsării-suflet, strîns legată de doctrina ascensiunii: „Romanii aveau și ei credința că după moarte sufletul se ridică la cer sub forma unei păsări. Întilnim asemenea credințe la nivelul cultului imperial și în cele private, particulare. La Roma, de fiecare dată cînd murea un împărat era eliberat un vultur care ducea în sus sufletul cîrmuitorului” (Dan Oltean); concomitent, pasărea e un motiv ornamental dominant în arta dacică iar Plutarh afirmă cu toată convingerea că „misterele lui Dionysos ne-au învățat că sufletul se aseamănă în timpul vieții cu o pasăre în colivie, este indestructibil și înzestrat cu simțire și după moarte”, doctrină ce consonează cu mitologia tracică a sufletului închis în trup ca într-un mormînt; profunzimea și amploarea credinței în viața de apoi precum și rezervarea unor zile speciale dedicate sufletelor morților sînt moșteniri greco-romane și dacice pe care le-a preluat cu aceeași semnificație și creștinismul în varianta sa ortodoxă și românească, ca și unele practici ale ritualului funebru: Pliniu era convins că „natura a dispus ca omul să intre în lume cu capul și să iasă cu picioarele”; bocetele românești au devenit discursuri folclorice coerente și în măsura în care au preluat, asimilat și resemnificat modele ancestrale și influențe ale altor culturi arhaice iar cultul românesc al morților, menit să instaleze sufletele plecate în Lumea de dincolo și să ferească pe cei vii de contacte malefice, s-a impus prin ritualuri care sînt forme eficiente de acțiune simbolică și rol integrator în univers, importante – ca și la antici – mai mult prin practicile repetate aproape obsesiv, eludîndu-se faptul important că, în esență, nu reprezintă decît narațiuni despre ele însele, importante în măsura în care asigură vieții coerență și sens: „Dacă nașterea omului – scrie R.Vulcănescu – constituie începutul unui nou sistem de viață cosmică în ipostaza terestră, nunta constituie integrarea acestui sistem alert al vieții pămîntești, iar moartea, revenirea peregrinului terestru în cosmos”. Interesant este de constatat că transferuri de simboluri și sensuri către cultura populară românească nu s-au făcut numai dinspre străvechile civilizații indo-europene și mediteraneene ci și dinspre marii gînditori ai antichității greco-romane: concepția platoniciană conform căreia Hades nu este un loc ci o stare sufletească, un Mind space, se poate regăsi în următoarele versuri populare:

Drumul de la noi din sat

Pînă jos la sfîntul iad
Este scurt cît un oftat

iar concepția lui Epicur despre The End of Life („... atît cît existăm, moartea nu este, iar cînd moartea vine, noi nu mai sîntem“) pare a fi contrazisă de altele:

Să mai vii noaptea pe lună
Să-mi aduci oleac' de milă;
Și să vii noaptea pe stele
Să-mi aduci o mîngîiere.

Această solidaritate de destin cu lumea de dincolo – viața de apoi ca prelungire firească a celei de aici – ar putea fi o supravețuire a patriarhatului și gerontocrației și o trăsătură cu specific românesc impusă prin diviziunea rituală a ceremonialului (cele calendaristice sînt apanajul bărbaților iar cele ale ciclurilor vieții cad în grija femeilor) și prin prestigiul bătrîneții ca purtătoare a înțelepciunii: „Bătrînețea e mai aproape de taina cea mare – observa Vasile Băncilă -, interesele ei sufletești se grupează în jurul acestui fapt, cel mai tulburător din toate faptele de pe lume, dacă e o bătrînețe ce se respectă. Iar cine se pregătește să părăsească viața e și cel mai indicat să-i învețe pe oameni despre viața de apoi“.

Mitologia românească a morții nu s-a mulțumit însă doar să înglobeze o nouă experiență în tipare vechi ci și-a propus și o redefinire a experienței vieții din perspectiva experienței morții – pe două coordonate ce par antinomice dar se armonizează în segmentele succesive ale trăirii:

receptarea lumii ca o minune repede trecătoare

Lume, lume și iar lume,
Cin' ți-a pus numele lume
Nu ți l-o știut a pune,
Să-ți fi pus numele floare
Că tare ești trecătoare,

ca un bun al tuturor care nu aparține nimănui
Foaie verde și una
N-am a trăi cît lumea,
Oi trăi o zi sau două
Și voi lăsa lumea vouă

și revalorificarea unui principiu antic (carpe diem) perceput nu doar ca stimul de euforizare
Bea, bea, bea, sărmană gură
Că mîine te faci țărînă;
Bea, bea, bea, sărmane gît
Că mîine te faci pămînt

ci și ca mijloc de prevedere în fața experienței ultime:

Foaie verde ca sipica
Strînge omul ca furnica,
Cînd moare n-are nimica.

Acest *nimica* pălește însă în fața cugetării eminesciene care demonstrează că trece prin rigorile morții doar cel care a avut marele *noroc* de a se naște: „Tu însuși puteai să nu te naști, să fii din numărul celor ce n-au fost niciodată (...), prin urmare ai fost, ești, vei fi totdeauna“.

Vasile POPOVICI

Folclorul din sub-zona etno-folclorică a Văii Siretului: Corni- Vorona- Tudora

Există pe pămînt un loc binecuvîntat de Dumnezeu, unde Divinul și-a revărsat prinosul de dăruire, din ce are El mai bun de dăruit. Iar locul acela se află în România. Iar locul acela din România se află pe Valea Siretului, o microzonă etno-folclorică din sud-vestul zonei etnografice a Botoșanilor, în regiunea de confluență cu cea a Fălticeniilor, și de aici, mai înstre nord-vest, cu cea a Tării de Sus, cu specificul bucovinean.

Această sub-zonă etno-folclorică este individualizată prin culoare locală și substanță pînă la neasemănare cu o alta, cu o întindere pe arealul Corni-Vorona-Tudora. O zonă cu mai multe asemănări decât deosebiri, cu mici și insignifiante deosebiri. Prin aceste părți, parcă și oamenii sunt mai

veseli, mai optimiști, chiar dacă sunt încercați de o mai puțină bunăstare materială, compensată printr-o altă bunăstare mai presus decît orice, cea spirituală. Parcă și sporul muncii lor, atît cît este, își are izvodirea ca un șipot ce-și găsește cale printre bolovanii din vale, sporind această stare de spirit.

Nu încerc a găsi motivare pentru afirmațiile mele; ele, motivațiile, există în însăși fibra poporului român, în intrinsecul neamului meu – „**Dacii, cei mai drepti și mai viteji dintre traci**“ - nu, că ne-am infatua, ci o spune Herodot, mare istoric grec; într-o regresie temporală, îi întînim, pe ei, pe daci, în urmă cu 10.000 ani; mai în urmă, le pierdem urma.

În ce mă privește, n-am convergență cu ginta nobilă latină, sunt dac dintre acei daci liberi, care n-au

cunoscut colonizarea; nu curge prin mine sângele romanului care a venit la mine, nu pentru a mă pro-copsi cu apeducte, ci pentru aurul de multe karate; prin mine curge sânge de dac, cu datinile și obiceiurile mele, păstrate de la ei, nimic de la romani. Chiar și zâmbetul lui Zamolxe-zeu, în fața morții, l-am păstrat. Neamul meu nu se lamentează, nu se spăimântă de moarte, dovadă ne sunt voievozii și eroii cu care am putea popula o planetă.

Așezările amintite sunt ca „o binecuvântare ce-rească, divină, o perlă a Văii Siretului, cu lunci de o parte și de alta a râului, prelungindu-se până la Dunăre, până la marea cea mare, unde Siretul își sărută frații mai mici și mai mari – Jiul, „Murășul“ ori Crișurile, și pe toate apele ce și-au luat câte o picătură din sfânta apă a Iordanului (prin circuitul apei în natură) întru dreaptă și eternă-mbrățișare“ (V. P. – Vatră străbună).

Bogăția folclorului, nealterată, transmisă nouă, contemporanilor, de la om la om, din generație în generație, pe cale orală, își găsește începuturile în vremuri imemorabile, regăsindu-ne în toate momentele vieții, în tradiții și obiceiuri care și-au păstrat autenticitatea în afara oricăror influențe străine. Dacă am încerca o ierarhizare a valorilor, a întâietăților, conținuturilor folclorului acestei sub-zone, nu o putem face. *Bocetele, cântecele, descântecele, doinele, strigăturile, legende și balade, leacurile băbești...* nu au întâietate față de sărbătorile de peste an, începând cu datinile și obiceiurile de iarnă: *colindul, urătura, teatrul popular, cântecul de stea, sorcova, alinierea, jocul măștilor, jocul căiușilor... ori cu folclorul copiilor, ori cu alte obiceiuri, – hora, claca, hramul.* Ori obiceiuri ale marilor evenimente din viața omului: *nașterea, botezul, scaldăciunea, cumetria, obiceiurile de nuntă: împăcăciunea, logodna, nunta, dar și despre obiceiurile de înmormântare; ori despre folclorul coregrafic și necoregrafic.*

Nepăstrând vreo ordine în abordare, după ce omul și-a făcut un rost, și-a făcut o casă și fântână, a sădit un pom, dar mai ales după ce-a adus pe lume chiar și-o droaie de copii, după ce a cununat și botezat, își așteaptă, privindu-și zamolxian sfârșitul. Atât la Corni, cât și la Vorona ori Tudora, obiceiurile nu se diferențiază. Mortul stă fâlos în copârșău, pe masă, trei zile, privegheat de rude, prieteni ori de-un soi de gură-cască, să vadă, așa din curiozitate gregară, cum stă mortul, cu ce țoale s-a învrednicit nevas-ta să-l îmbrace, cine a mai venit, cine nu a mai venit, câți parai a pus fiecare pe pieptul răposatului, dacă este bocit, cine-l bocește, dacă este bocit și pe prispă, și în jurul casei, și dimineața la „răsărita“ soarelui, și la amiază, și seara. Mai apoi, ce s-a dat de pomană, cui, cât de mari au fost colacii și panacida pen-tru dom' sacerdotu, dacă, din cele 24 de prohoduri a

lipsit unul, dacă a leșinat nevasta de dorul celui dus, că, dacă nu e leșin, dragoste nu a prea fost de unde ș.a., ș.a. Dacă ne-am referi la „bocete“, întâlnim *bocete de soră, bocet pentru soră și bocet pentru mamă.* La Corni, bocet pentru mamă: „*Scoală, mămăică, scoală,/Cum te-nduri să ne lași/Mici și amărăți/...Auzi cum sună clopotele la hotară!/Rudele să se adune,/...Nu te-ndura, și nu ne lăsa,/Pe drumul acesta nu apuca!/...Cine drumul acesta-l face/Înapoi nu se întoarce.*“ La Tudora: „*Mămucuța noastră dragă/Pe drumul ce-ai pornit/Tare rău ai nimerit/...Cine merge-n pă-mânt verde/Nicicând nu se mai vede*“

Strigăturile, rostite cu voce tare, fie de către bărbați, fie de femei, nu sunt doar prilejul unor evenimente: nunți, cumetrii, hore, clăci, scaldăciuni, dând vioiciune și veselie evenimentului, au rol moralizator, instructiv și educativ, așa cum face dascălul la școală prin lecții, evidențiindu-se *lenea, beția, urâtenia, omul mucalit, fata nemăritată, neascultare de părinți, regretul măritășului ori al însuratului.* Beția la Corni: „*Astăzi bată, mâine bată,/Casa mea-i nemăturată,/Dar și când m-oi dezbăta,/Casa, eu mi-oi mătura*“ Ori: „*Aș mai bea și nu mai pot,/C-am uitat rachiul-n pod/Și m-aș duce ca să-l ieu,/Dar mă tem că o să-l beau*“ La Vorona: „*De când beau rachiul de prună/Nu mai am căciulă bună.*“ Și la Tudora: „*Beu și astăzi, beu și mâine,/Beu cămeșa de pe mine,/Poimâne m-oi dezbăta/Și-altă cămeșă ne-oi lua.*“ Ori: „*Holercuță de sacară/Nu te-am mai băut de-asară/Și parc-a trecut o vară...Holercuță de chiperi/Nu te-am mai băut de ieri/Și parc-a trecut două veri.*“ Cât privește lenea, la Corni: „*Fata mamei jucăușă/Cu gunoiu după ușă,/Pune boii la tânjală,/Să scoată gunoiu-afară.*“ La Vorona: „*M-a trimis mama să țes,/Eu mă sui în pod să șăz/Și mă uit printre perdele/Cum țas surorile mele.*“ Ori: „*Harnică-i mândruța mea/Spală rufe sâmbăta/Usucă duminica./Le usucă pe butuc/Latră câinii ca la lup./Mândro cu rufele tale/Mi-ai băgat câinele-n boală.*“ Și la Tudora: „*Ușurel ca piatra morii/Și ca fata lui Grigori.*“

Tematica doinelor, de dor, de jale, de cătănie, de haiducie, de dragoste, de înstrăinare, păstorească, e cea generală, aparținătoare folclorului românesc; ce diferențiază, este ineditul textului folcloric, singular, individualizat, personalizat.

Reprezentativ pentru localitățile aparținătoare comunelor Corni, Vorona, Tudora, ca o efigie a unei hermeneutici folclorice ori heraldici inconfundabile, este folclorul coregrafic și necoregrafic. Așadar, la Corni primează: *sârba, bătuta cu fetele, bătuta cu băieții, hora, boghii* (la Sarafinești), *ciobănașul, coasa.* Tudorenii se evidențiază cu suita pentru dansul mixt de scenă, cuprinzând: *rața, bătuta de la Tudora, că-rășelul, ciobănașul, țigăneasca,* suita cunoscând momente de dans mixt, dans demixtat, dans de perechi.

Un repertoriu al jocurilor locale din această microzonă etno-folclorică, incluzând jocurile/dansurile coregrafice și necoregrafice, și indiferent de anotimp ori obicei, ar arăta cam așa: *jocul cailor, jocul caprei, jocul ursului, alunelul, pe bătaie, baraboiul, ilăul, bătista, bătuta, bătuta de la Tudora, bătrâneasca (moșnegeasca), boghii, cărășelul, ciobănașul, chindia, coasa, corăgheasca, hangul, hora, mărunțica, pe săltate, polca, polcuța, rața, roata, rusasca, sârba*.

Între cele două războaie mondiale, la Corni, ia naștere prima formație de dansuri populare, instruită de învățătorul Dumitru Matei, formație care a ajuns în faza finală a unui festival folcloric care s-a ținut la București.

În 1966, formația de dansuri alcătuită din 22 de dansatori din Corni și Sarafinești, instruită de prof. Constantin Murariu, în cadrul concursului național „Dialog la distanță” între regiunile Suceava și Maramureș, obține un spectaculos succes, alături de formația de căiuți din satul Sarafinești. Între 1968-1980 formații de dansuri din Corni au participat la festivaluri internaționale precum: 1972 – la Zagreb (Croatia); 1976 – Kaustinen (Finlanda), Râșcani și Fălești (Republica Moldova) și Zielona Gora (Polonia), întorcându-se cu remarcabile și elogioase aprecieri. După o perioadă de anonimat, în anul 1995 se încearcă o revigorare, după care se autodesființează, în schimb, renaște o nouă formație de dansatori dintre foștii elevi ai școlii din Corni care, instruită de specialiști de la DJCPCT Botoșani, participă la un festival din Republica Moldova. Între 1981-1989, formațiile artistice ale Școlii cu cl. I-X nr.1 Corni, obțin remarcabile succese la toate concursurile și festivalurile naționale, materializându-se cu mențiuni și locurile II pe țară, având ca îndrumători pe învățătorii: Alexandru Vasiliu, Gheorghe-Radu Nechita și Ioan Talpoș. Rezultate apreciabile sunt obținute și în cadrul festivalurilor folclorice organizate la Vorona – „Moștenite din bătrâni” și „Serbările pădurii”, dar și la Tudora, – „Bună vreme, bună vreme”. La 27 decembrie 1998, la propunerea Inspectoratului Școlar Botoșani, se organizează prima ediție a Festivalului de obiceiuri de iarnă „Vremea colindelor”. Participante fiind și comunele Vorona, Tudora și Bunești, Suceava. Cel mai mare succes a fost obținut la Festivalul de Datini și Obiceiuri Populare, ediția a II-a din localitatea Idicel-Sat, județul Mureș, din perioada 24-26 iunie 1999, într-o confruntare cu prestigioasele formații din localitatea Negrești-Oaș, județul Satu-Mare și Rușii-Munți, județul Mureș. Urmare autenticității melodiilor de la suita de dansuri, una dintre multele, „Cât îi vlea Cornilor și Sarafineștilor” a fost interpretată de cunoscuta solistă de muzică populară, Daniela Condurache.

La **Vorona**, lirica folclorică este bine reprezentată prin forme ale doinei de haiducie și înstrăinare, cântece de dragoste, necaz, supărare, cântecul satiric precum și din poezia obiceiurilor: cântece de nuntă, bocete, colinde laice și religioase, cântece de stea și cele legate de obiceiul irozilor, poezia plugușorului, teatrul folcloric (reprezentat în toate cele trei comune), jocul căiuților, jocul caprei, ursului, măștilor, nu prea mult diferite, de variantele Corni și Tudora; Vorona prezentându-se ca o vatră de străveche cultură populară, care, din păcate, n-a fost suficient explorată și valorificată.

În afara sărbătorilor de peste an, legate de folclor, au fost și rămân: Hramul Mănăstirii Vorona, pe 8 septembrie (Sântămăria) și Sărbătoarea Eroilor din Poiana Eroilor – Icușeni, de Înălțarea Domului, adăvurate nedeiei, alături de „Serbările Pădurii”, unde, de trei decenii de existență, s-au perindat sute de mii de participanți din toată țara, bucurându-se de ospitalitatea voronenilor cu inimă largă și suflet curat, de autentic român.

Mai amintim, la Vorona, în calitate de gazdă a unor mari festivaluri folclorice internaționale, formații artistice de valoare, precum: „A isambul folcloric de datini și obiceiuri de iarnă „Pădureanca” al Școlii Icușeni; „Șezătoarea folclorică de la Icușeni” – 1972 – 1980, reactivat în 1999; Ansamblul folcloric „Codrulețul” al Grupului Școlar Industrial Vorona (înființat în 1977); Grupul folcloric „Arcașii lui Ștefan” (grup vocal-instrumental folcloric bărbătesc) înființat în 2001; Orchestra de muzică populară a elevilor din Vorona – „Moștenitorii”.

La **Tudora**, mergând pe firul celor de mai sus, de menționat este că, în anul 1929, s-a constituit un ansamblu țărănesc, care, mergând la București, a prezentat datinile și obiceiurile de pe plaiuri tudorene. Considerând anul când folclorul de aici a trecut „dincolo de poarta satului”, cum afirmă inimosul profesor Vasile Ungureanu, în „Tudora – file rupte dintr-o monografie”, în 1979 s-au sărbătorit 50 de ani de dans popular la Tudora. La Tudora, însemnarea datează din 1887, se confecționau renumite cojoace, iar ultimul suman cusut și sărăduit este din 1978. De-a lungul vremii, s-au remarcat vestiții cântăreți din fluier: Gheorghe Iacob, Alexandru Andone și Gheorghe Dascălu, asemenea rapsozilor populari de la Corni, – solistul instrumentist la fluier – Nicolae Ursuleanu și solista vocală Ecaterina Oboroceanu, intrați în fonoteca de aur a Radiodifuziunii Române. La Tudora, ca și la Corni, s-au găsit cuptoare de ars vase din lut – oale și ulcele, străchini și ravane, oloaie și chiupuri, cărămizi. Din aceste locuri și-a luat Tiberiu Crudu eroii scrierilor sale literare.

Au fost organizate la Căminul Cultural cinci ediții ale „Zilele satului”, prilejuite de de Ziua atestării

documentare, iar din 1922, anual are loc „Festivalul Obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou” și „Bună vreme, bună vreme!”, continuatoare a întâlnirii „De pe la noi”. Atât la Tudora, cât la Vorona și Corni, există fanfare care ne fac să amintim de încă o caracteristică a literaturii populare, – folclorul, și anume, caracterul sincretic.

Despre folclorul copiilor doar am amintit; el, folclorul copiilor este bogat și diversificat, manifestându-se și la nivelul adulților, și la nivelul lor, al copiilor. Între altele, amintim: *caloianul, paparuda, jocuri de iarnă: ineluș învârtecuș, de-a baba-oarba, dupii, de-a leapșa*, precum și de vară: *de-amija, puia-gaia, jocul de-a porumbelul, de-a mingea, țicul, poarca la oraș, oina, maslea*, iar la priveghi, – *ciușca*. Interesant este numărul de la 1-10: *uni, doni, tini, pani, cinga, linga, oca, boca, titai, palus*. Ori: *unla, doila, triila, cucula, zapai, casandra, camandra, cauci, cacica, poc*. La fel și *Enți, Penți..*

Iată și unul dintre cântecele lor: „*Câți copii ai, măi țigane./Șasesprezece cucoane./Da, unde îi ții, țigane?/Iaca unde-i țin cucoane:/Doi la oi, doi la boi,/Doi cu tetea la cimpoi;/Doi în car, doi sub car,/Doi cu tetea la măgar,/Iar Ciorilă și Borilă,/Și Matei, și Dosoftei/Stau la foc că-s mititei./Șalamandrica, șalamandra,/Șalamandrica, drica, dra!*”

Închei, fără pretenția unei exegeze, cu păreri de rău că preocupările pentru „cea dintâi literatură a

unui popor” – folclorul – este estompată de excesiva „informatizare computerizată”. Au dispărut claca, șezătoarea, hora țărănească și multe alte obiceiuri și în-deletniciri. Motivațiile prezentului nu prea „glorios” sunt: banul, dușmanul și sexul. Păcat! Mare păcat!

Nu pot trece, ca o uitare, peste preocupările unor discipoli ai Almei Mater: „Grigore Gheorghiu, D. Negureanu, D.Furtună, Tiberiu Crudu, Stelian Cârștitan, D. Lavric și, evident, I.H. Ciubotaru, fără a fi uitați autori care au publicat mai târziu, precum Aurel Ștefan cu volumul *Colinde, colinde...Poezia obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou la Vorona* (1997), Vasile Ungureanu, cu *Pe sub poale de pădure. Culegere și antologie din Tudora* (1998), cărora le mai adăugăm pe entuziastul Constantin Lupu, cu cele două culegeri de folclor muzical din județul Botoșani” pentru culegerea și conservarea tezaurului folcloric din această microzonă etno-folclorică a Văii Siretului – Corni – Vorona – Tudora.

Eseul meu, ori numiți cum vreți această scriitură, nu este nicicum exhaustivă, ci, mai degrabă, o trecere grăbită peste atâtea câte-s, și bune, și frumoase, într-un areal al Văii Siretului, ca o dăruire divină pentru oamenii buni și frumoși din această parte a pământului, a țării, a Modaviei, a Botoșaniului, lăsa-te să ne însoțească într-o efemeră secvență temporală, într-un dat al datumului nostru pre pământ, ca un exil pentru păcatele pe care nu le-am făcut.

Vasile DIACON

Folclor din Cornii Botoșanilor

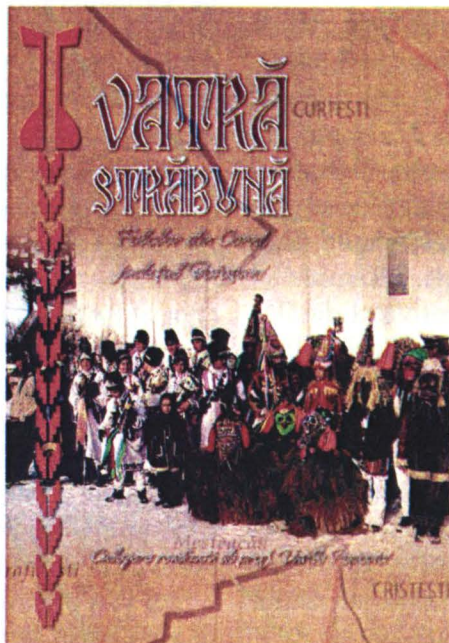
Culegerea sistematică, arhivarea și publicarea folclorului din Moldova au fost realizate în ultimii patruzecișicinci de ani de către specialiștii Arhivei de Folclor a Moldovei și Bucovinei, remarcabilă fiind în acest domeniu activitatea cunoscutului etnolog și folclorist, prof. univ. dr. I.H. Ciubotaru. În completarea muncii depuse de către specialiști, s-a adăugat o serie de lucrări etno-folclorice ale unor localități din spațiul bucovinean și moldav, în general, ori simple culegeri folclorice, a căror importanță nu poate fi tăgăduită, realizate, de regulă, de către intelectuali, mai ales cadre didactice, cu adânci rădăcini în vetrele folclorice respective.

Astfel de rădăcini are omul de litere – poet, prozator și eselist recunoscut – profesorul Vasile

Popovici din Cornii Botoșanilor, care realizează o interesantă lucrare de gen, *Vatră străbună. Folclor din zona Corni, Botoșani*, apărută la Editura Axa, Botoșani, 2013, sub egida Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani.

Lucrarea beneficiază de o *Motivare* semnată de Gellu Dorian, care susține că această carte se doarește a fi o „schiță monografică a sub-zonei etno-folclorice Corni”, ce se evidențiază ca valoare tradițională în regiunea de confluență a Văii Siretului cu zona Fălticeniilor și, de aici, mai departe, cu cea a Țării de Sus.

Vasile Popovici, cu realizarea sa, este așezat într-o prestigioasă galerie de folcloriști botoșăneni, alcătuită de Grigore Gheorghiu, D. Negureanu, D.Furtună,

Tiberiu Crudu, Stelian Cârștian, D. Lavric și, evident, I.H. Ciubotaru, fără a fi uitați autori care au publicat mai târziu, precum Aurel Ștefan cu volumul *Colinde, colinde... Poezia obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou la Vorona* (1997), Vasile Ungureanu, cu *Pe sub poale de pădure. Culegere și antologie din Tudora* (1998), cărora le mai adăugăm pe entuziastul Constantin Lupu, cu cele două culegeri de folclor muzical din județul Botoșani.

În preambulul culegerii sale, în *Argument*, Vasile Popovici face o scurtă, dar necesară prezentare a coordonatelor istorice și toponimice a localității Corni, a cărei vechime a atestat-o pana lui Ștefan cel Mare și Sfânt, când acesta a semnat, în cetatea Sucevei, în data de 14 martie 1489, actul de vânzare a moșiei Vlădeni, „ci-i zic și Cornii, pe Săretiu“, și precizează că 90% din materialul folcloric publicat este inedit și că volumul osmotic „nu este o exegeză folclorică exhaustivă, ci o interferare osmotică, culegere folclorică cu folcloristica, nuanțând textul folcloric cu semnificații și conotații într-o semasiologie pe înțelesul tuturor“.

Interesante sunt considerațiile despre istoricul folcloristicii, prezentarea antinomică a „folclorului vechi“ și a „folclorului nou“, amintindu-le cititorilor săi că *doina* românească alături de inegalabilul joc al *călușarilor* sunt considerate de UNESCO valori aparținând patrimoniului cultural al umanității.

Culegerea propriu-zisă debutează, surprinzător, cu o specie folclorică aducătoare de tristețe, care îndeamnă la reflecție asupra imuabilului adevăr *panta rei*, și anume bocetul, în care ni se relatează că „A venit moartea-n grădină / Și-a rupt tânăra gheorghină“, adică pe „Fata mare logodită / Pentru nuntă pregătită“, pornită pe un „drum ducător / Înapoi neaducător“. Următoarea categorie folclorică abordată fiind cea a *cântecelor*, dintre care rețin atenția cele cu motivul înstrăinării, cu formule de o deosebită plasticitate: „Greu e, Doamne, printre străini, / Ca desculț prin măracini. / Măracinul te împunge, / Străinul te face-a plânge. / Măracinul te înghipă / Și străinul te mănâncă“; ori sunt ironizate unele defecte ale consătenilor creatorului anonim, precum lenea (*La cumătru lăudat, La cumătra lăudată*). Și stigăturile culese și reproduse în carte sancționează caustic o multitudine de defecte umane: beția, urâțenia, fata bătrână, omul taciturn etc.

Remarcăm faptul că una dintre doinele publicate are precizarea informatorului că a fost „auzită pentru prima oară în preajma răscoalei din 1907“ (*Noi țărani de la țară*), ceea ce subliniază vechimea creației respective și legătura ei cu evenimentele istorice concrete. Genul epic este ilustrat de *Balada lui Novac*, creație anonimă, având o apreciabilă răspândire în arealul românesc.

Din multitudinea de descântece enumerate, sunt reproduse trei: *de înspăimântare, pentru ursită și de deochi*, și, ca panaceu universal, sunt trecute în revistă o serie de *leacuri băbești*, toate menite să înlăture suferința, indiferent de natura ei.

Categorie folclorică cu largă circulație, teatrul popular, cu multitudinea lui de actanți și de spectatori, este reprezentat de către o variantă locală a *Bandei lui Jianu*, a cărei reprezentație are loc de Anul Nou, alături de jocul caprei, al ursului sau al căiușilor de la Sarafinești. Folclorul aferent sărbătorilor de iarnă este reprezentat de colinde, urături, plugușor, sorcova.

Un interesant material antropomastic este grupat în: nume de familie, nume de botez și porecle, precum și unul toponomastic, fiind înregistrate toate părțile de sat, cu explicații asupra numelui fiecăreia dintre acestea.

Obiceiurile legate de ciclul familial, – naștere, botez, nuntă, înmormântare – sunt discutate pe scurt și oferă o imagine de ansamblu a acestor momente etnografice. Pe lângă bocetele de la înmormântare, amintite mai sus, V. Popovici discută și jocul *ciușca*, practicat de copii, în serile de priveghi, datină coborătoare dincolo de zorii creștinismului.

Ciclul calendaristic înregistrează toate obiceiurile aferente sărbătorilor de peste an. Din multitudinea de obiceiuri discutate, amintim *caloianul* și *pa-paruda*, ritualuri de invocare a ploii în perioade de secetă îndelungată.

Pe lângă folclorul nou, o bună reprezentare o are descrierea jocurilor copiilor și publicarea unor interesante frământări de limbă din folclorul acestora.

O secțiune importantă a culegerii este alocată folclorului coregrafic, jocurile respective (*hora, bătuta, sârba, boghii, ciobănașul, coasa*) fiind ilustrate cu strigăturile aferente.

Este de reținut că fiecare specie folclorică este discutată pe scurt, multe precizări venind în sprijinul înțelegerii lesnicioase a respectivelor creații populare.

Lucrarea, în ansamblu, reușește să facă o prezentare sincronică a realităților folclorice din Corni, meritos fiind efortul profesorului Vasile Popovici de a pune în paginile unei cărți ce s-a mai putut salva din creația populară vehiculată în așezarea sa natală în aceste vremuri ale mult prea păguboasei globalizări, când preocupările de acest gen sunt tot mai rare.

Cartea beneficiază de o interesantă postfață – *În dulce stil... botoșănean* – semnată de Maria Apețtoaie, care, subliniind stilul vioi al lucrării, scoate în evidență importanța demersului lui Vasile Popovici, constituit, indubitabil, în model demn de urmat.

Calendarul, reper al existenței

Motto:

...toate urmau ca pe vremea lui Burebista, craiul nostru cel de demult; stăpâniri se schimbaseră; limbile se prefăcuseră, dar rânduielile omului și ale stihilor stăruiseră.

M. Sadoveanu

Reprezentările din romanul **Baltagul**, de M. Sadoveanu au amprenta locului. Oamenii, faptele, zbuțimările lor țin de un spațiu delimitat, de un timp istoric real, obiectiv, dar cu pulsuni ale unui timp arhetipal din care decurg rânduieli consacrate. Nu calendarul laic, oficial punctează datele evenimentelor, ci reperatele general acceptate sunt sărbătorite bisericesc. Și aici sunt diferențe pentru că unii țin calendarul iulian („Noi – zice un bărbat de la Cruci – ținem cu calendarul cel vechi de la începutul lumii pe care domnul Dumnezeu i l-a dat lui Adam), alții, cel gregorian. Prin alcătuirea calendarului, oamenii „au încercat să fixeze niște puncte de reper în desfășurarea timpului a cărui scurgere le scapă; legându-se de anumite fenomene naturale ce se repetă cu regularitate“ (Dicționar de simboluri).

Trecerea de la calendarul iulian la cel gregorian s-a făcut în 1924 (diferența este de 13 zile), nu cu mult înainte de apariția romanului sadovean.

În roman, întâmplările sunt delimitate de două sărbători: sărbătoarea creștină a Sfântului Gheorghe din 23 aprilie contopită în calendarul popular cu Sângeorzul ce marchează începutul anului pastoral și Sfântul Dumitru din Sfântul Dumitru din 26 octombrie, Sâmedru în calendarul popular, ce încheie anul. Fiecare din cele două sărbători are ca protagonist pe unul din cei doi soți.

Alcătuirea calendarului lămurește traseul lui Lipan, de la Măgura în ținutul Dornelor și înapoi până la muntele Stânișoara, traseu refăcut apoi prin drumurile soției împreună cu Gheorghită, traseu mult mai lung, labirintic, cu abateri și întoarceri.

Drumul făcut de Nechifor până la Dorna și înapoi, în aproximativ 20 de zile, este făcut de Vitoria și fiul ei în mai multe zile, pentru că nu cunoșteau locurile și cercetau urmele.

La începutul romanului, Vitoria stă pe prispă și toarce amintindu-și de povestea spusă de soțul ei. În tot acest timp „fusul se învârtă harnic, dar singur“. Aflăm imediat care este cauza neliniștii eroinei „Nechifor Lipan e plecat de-acasă după niște oi la Dorna, ș-acu Sfântu Andrei era aproape și el încă nu se întorsese“. Sfântul Andrei este unul dintre cei 12 apostoli, fratele lui Petru. Acesta se prăznuiește

pe 30 noiembrie. Se serbează pentru lupi și strigoi. În mitologia românească s-au format legende grefate pe rădăcini de culte păgâne. Astfel, Sfântul Andrei a devenit patronul fiarelor sălbatice și al strigoilor. Se mai serbează și pentru că el este începutul celor 12 vineri în care nu se muncește până a doua zi. Unii mănâncă spre seară și beau puțină apă, iar restul zilei postesc și se roagă. De obicei, aceasta se urmează în nădejdea împlinirii unei dorințe pe care omul și-o pune în gând: „În singurătatea ei, femeia încerca să pătrundă până la el. Nu putea să-i vadă chipul, dar îi auzise glasul“.

Îngrijorarea eroinei crește în momentul în care aceasta constată că soțul ei a întârziat 73 de zile, mai mult ca niciodată. Munteanca este hotărâtă să-și caute bărbatul plecat la Dorna pe 26 octombrie, de Sfântul Dumitru. Se zice că sfântul a fost, la început, cioban sau păzitor de vite cu credința în Dumnezeu. Cine ține această sărbătoare are mereu vitele păzite de stricăciunile sălbăticunilor.

În discursul narativ, nu este precizat și faptul că Nechifor pleca la drum într-o toamnă târzie. „Toamna este anotimpul declinului vieții“, asociat apusului, tărâmul spre care se îndreaptă soarele obosit. Acesta este anotimpul ultimelor lucruri, dar și al presimțirii morții.

Vitoria pleacă să-l caute spre sfârșitul iernii. Pregătirea este făcută, însă, din timp. Sărbătorile de iarnă, cele bogate în datini și credințe își pierd semnificația pentru soția rămasă singură.

În ziua de Bobotează cere sfat de la părintele Visarion. Aceasta este și ultima zi de petrecere care a început de Crăciun. Datina cea mai importantă este sfințirea cea mare a apei sau Iordanul, care se face, de obicei, la o fântână sau la o apă curgătoare. Important este însă în aceeași măsură și ajunul Bobotezei, zi de post pentru noroc pentru ca fetele să își găsească un soț frumos.

Vitoria ținea și ea post șapte vineri, în speranța că Dumnezeu o va ajuta să-și găsească soțul dispărut, fără de care viața ei nu are sens; „se socotea moartă ca și omul ei care nu era lângă dânsa“.

Apoi, în ziua de 27 februarie, când este sărbătorit cuviosul părinte Pricopie, Vitoria o duce pe Mino-dora la mănăstire.

În ziua de 9 martie, când părintele face slujba pentru cei 40 de mucenici din Sevasta, soția lui Lipan vine la biserică. Se pregătește de drum, primește împărtășanie; „a închis ochii simțind o răcoreală de rouă în cerul gurii și în toată ființa“.

Această sărbătoare celebrează cei 40 de mucenici care și-au jertfit viața pentru învățătura cea dreaptă a lui Iisus. După stilul vechi, în ziua de 9 martie are loc echinocțiul de primăvară, cumpăna dintre iarna rece și primăvara caldă.

Tot după calendarul vechi, ziua de 10 martie – zi în care Vitoria pleacă împreună cu fiul ei din Măgura – marchează intrarea în zilele Moșilor, după ce ziua anterioară încheiase zilele Babei. Vitoria pătrunde, așadar, într-un spațiu și timp al bărbaților și al strămoșilor.

Trebuie precizat că cei doi pleacă într-o zi de vineri. Aceasta este a șasea zi a săptămânii liturgice și a cincea din calendarul civil. Creștinismul nu a putut neglija importanța acestei zile din viața popoarelor cărora urma să le aducă lumina noii credințe. Pentru a combate superstițiile legate de această zi s-a căutat să se umple cu cele mai importante evenimente din Noul și Vechiul Testament.

La un moment dat Vitoria pomenește ceva despre Sfântul Gheorghe. Numele acestui sfânt îl poartă și Nechifor (= purtător de victorie) care a fost vândut pe geam când a fost bolnav. E „tot nume de învingător, numele celui care a ucis balaurul“.

Femeia află de la săteni că soțul ei a fost văzut ultima oară la Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, fapt ce poate prevesti moartea fără lumânare. Fiecare creștin aprinde în această zi o lumânare pentru a avea lumină de veci pe cealaltă lume. Lumânarea

va lumina și calea întunecată a celor ce vor muri de moarte năprasnică.

Dezlegarea misterului morții se produce în aprilie, în primăvară. Într-un fel, primăvara este o punte și o cumpănă între sezonul rece și cel cald. De aceea, este un timp considerat impur, când granițele devin labile. În această perioadă sufletele de dincolo vizează lumea celor vii.

După ce-l găsește în râpă, ea dorește să-l înmormânteze creștinește, hărăzind răposatului „binecuvântarea din urmă și rugăciunile de care n-a avut parte“.

Pe bună dreptate, Constantin Ciopraga remarcă că „Vitoria consideră sacrul drept un mod de conciliere cu eternul“, „e un punct de conjuncție“ între lumea concretă și cea mitică, între lumea cu calendarul vechi și cel nou.

Material bibliografic:

C. Ciopraga, Mihail Sadoveanu, *Fascinația tiparelor originare*, Ed. Eminescu, 1981, București

Alexandru Paleologu, *Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu*, Ed. Cartea Românească, 2006

Tudor Pamfilie, *Sărbătorile la români*, E I. Saeculum I.O.

Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români*, vol. I, Ed. Fundației Culturale Române, 1994

Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, Ed. Artemis, 1994

Grațierea GROZA

O secundă

Vreau să scap de suflul ce-mi sugrumă pieptul,

Vreau să respir aerul ce-mi eliberează sufletul,

Vreau să cânt ecoul printre copacii stinși,

Vreau să îmbrățișez o șoaptă dulce,

Vreau trupu-mi să simt că renaște,

Vreau visul perfect dintr-o noapte de vară rece.

Vreau să pier prin propria-mi salvare,

Vreau tic-tacul primei secunde din timp,

Vreau plăcerea nopților adânci,

Vreau viciul ce încolțește în pieptul meu,

Vreau iarba moale de cuvinte s-o simt lunecând,

Vreau să sper agonia lacrimilor tăcute,

Dar, nu vreau ca totul să fie un vis.

Rezultatele celei de a IX-a ediții a Concursului de Creație a Piese de Teatru într-un act „Mihail Sorbul”, 7-9 Noiembrie 2014, Săveni, Botoșani

Juriul celei de a IX-a ediții a Concursului de Creație a Piese de Teatru într-un act „Mihail Sorbul”, organizat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani în parteneriat cu Primăria Orașului Săveni, format din Adrian Alui Gheorghe, președinte, Lucian Alecsa și Gellu Dorian, membri, având ca președinte al festivalului pe Ștefan Oprea, în urma lecturării celor douăzeci și patru de piese de teatru într-un act intrate în concurs, după selecția din peste patruzeci de piese de teatru sosite, a decis acordarea următoarelor premii:

– Premiul I – RADU MACRINICI, pentru piesa de teatru *Jurnalul unui șobolan fericit*.

– Premiul II – FLAVIUS LUCĂCEL, pentru piesa *Nu te pune cu îngerii*.

– Premiul III: – 1. CARMEN DOMINTE, pentru piesa *Băiatul cu balonul albastru* și 2. MARIUS CHIRU, pentru piesa fără titlu cu motoul *De la Brecht la Ionescu, via nemurirea sufletului*.

– Mențiunea I – GHEORGHE TRUȚĂ, pentru piesa *Foc la etajul nouă*.

– Mențiunea II – ANGELA BACIU, pentru piesa *Povestea unui mort care avea o iubită la Veneția*.

Juriul a mai decis acordarea a încă trei premii ale unor reviste implicate în organizarea acestei ediții a concursului, care vor consta în publicarea acestora în revistele respective, astfel:

– Premiul revistei „Conta” – IONUȚ BURUIANĂ, pentru piesa de teatru *Ridică-te-n picioare și luptă*.

– Premiul revistei „Hyperion” – EDITH NEGULICI, pentru piesa de teatru *Most wanted*.

– Premiul revistei „Țara de Sus” – CODRIN MOLDOVAN TONITZA, pentru piesa de teatru *Lasă-i să plece*.

Juriul a mai reținut spre publicare în antologia pe care o va edita Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani la ediția a XXV-a din 2016 următoarele piese de teatru:

– *Matrimonial* de Călin Ciobotari, fost laureat cu Marele premiu al concursului;

– *Expresul de ora 25* de Florentina Loredana Dalian, fostă laureată cu marele premiu al concursului;

– *De cinci ori spaghetti. 3 cu ouă, 2 fără!* de Ion Bogdan Martin, fost laureat al concursului;

– *Greierile și furnica* de Nina Viciriuc, fostă laureată a concursului.

– *Radu mamei cu suflet de melc obosit* de Radu Părpăuță.

– *Interferențe* de Marian Popescu, fost laureat al concursului.

– *Filip, izvoditul* de Gabriel Vergiliu Costea.

– *Încă o zi în camera Elesei* de Vlad Dobroiu.

Juriul a decis să scoată din concurs piesele de teatru care aparțin concurenților care au mai obținut marele premiu la edițiile precedente și să fie incluse în antologia pe care instituția organizatoare o va publica la ediția următoare.

Rezultatele celei de a XXI-a ediții a Concursului Național de Interpretare a Piese de Teatru într-un act „Mihail Sorbul”, 7-9 Noiembrie 2014, Botoșani

Juriul celei de-a XXI-a ediții a Concursului de Interpretare a Piese de Teatru într-un act, organizat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, 7-9 noiembrie 2014, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, format din: Ștefan Oprea – președinte, Oltița Cântec, Nicolae Corlat, Florin Aionitoaei, Mircea Oprea, Andrada Corlat, Lucian Alecsa și Gellu Dorian – membri, în urma vizionării celor opt spectacole prezentate de tot atâtea formații de teatru de amatori, conform Regulamentului de Organizare și Desfășurare a concursului, a decis acordarea următoarelor premii:

– Premiul I – pentru cel mai bun spectacol și Trofeul concursului: spectacolul *A little drop of Hamlet*, adaptare de **Ilinca Anamaria Prisacariu** după W. Shakespeare de la „Atelierul de Teatru” al Colegiului Național „M. Eminescu” Botoșani.

– Premiul pentru regie: **Ilinca Anamaria Prisacariu** pentru regia spectacolului **ampiticipecreier.com**, prezentat de „Atelierul de Teatru” al Colegiului Național „M. Eminescu” Botoșani.

Nominalizări: Aurel Luca, Ilinca Anamaria Prisacariu.

– Premiul pentru interpretare a unui rol feminin: **Camelia Enășcuț** pentru rolul Amalia din spectacolul **Amalia respiră adânc** de Alina Nelega, prezentat de Casa de Cultură a Studenților Iași.

Nominalizări: Emma Mateciuc, Camelia Enășcuț, Ludmila Cioflică.

– Premiul pentru interpretarea unui rol masculin: **Radu Mihoc** – pentru rolul Vasili Vasilevici Svetlovodov” din spectacolul **Cântecul lebedei** de A. P. Cehov de la Casa de Cultură „Mihai Ursachi” Iași.

Nominalizări: Florin Aioane, Radu Mihoc, Theodor Șoptelea.

– Premiul pentru interpretarea unui rol episodic: **Codrin Prisacariu** pentru rolul Stepan Stepanovici din spectacolul **O cerere** prezentat de „Drama Club” a Colegiului Național „A. T. Laurian” Botoșani.

Nominalizări: Alexandru Afloare, Codrin Prisacariu, Răzvan Ciobanu.

– Premiul Teatrului pentru copii și tineret „Vasilache” Botoșani: **Ilinca Anamaria Prisacariu** pentru textele spectacolelor **A little drop of Hamlet** și **ampiticipecreier.com** – Colegiul Național „M. Eminescu” Botoșani.

– Premiul Special al juriului: pentru autenticitate și popularitate **Casa de Cultură a orașului Drochia** – R. Moldova, pentru spectacolul cu piesa de teatru **Cumpăna sau ... hopa, hopa vrem și noi în Europa!!!**

– Premiul special: **Florin Aioane** pentru rolurile Hamlet din **A little drop of Hamlet** și rolul Daniel din spectacolul **ampiticipecreier.com** – Colegiul Național „Mihai Eminescu” Botoșani

– Premiul Special: pentru întreaga activitate – **regizorul Aurel Luca** de la Casa de Cultură a Studenților Iași.

1). Mențiune: **Viorel Cioflică** de la Asociația „Grupul Skepsis” Alba Iulia.

2). Mențiune: **Costi Bădeț** instructorul formației „Centrul Cultural „Nichita Stănescu” Drobeta Turnu Severin.

3). Mențiune: **Theodor Șoptelea** de la trupa de teatru „Drama Club” a Colegiului Național „A. T. Laurian” Botoșani.

Jocuri de Anul Nou

Notarea grafică a mișcărilor s-a făcut după simbolurile stabilite de maestrul de balet Theodor Vasilescu și maestrul coregraf Sever Tita.

CULEGERE ȘI TRANSCRIERE COREGRAFICĂ: MIHAI CHELĂRESCU

TRANSCRIERE MUZICALĂ: CONSTANTIN LUPU

COLABORATOR: VLĂDUȚ CHELĂRESCU

JOCURI DE CĂIUȚI

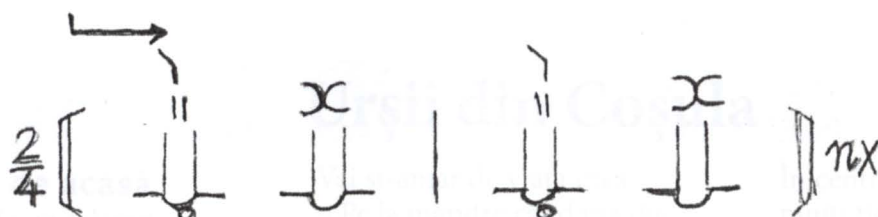
Loc. COȘULA

Inf. GRUP DE DANSATORI

1. ÎNTRAREA

λ - comandant (ofiter)

1. ÎNTRAREA

2. ALUNELUL

2. ALUNELUL

> Y <
 > <
 > <

a

b

3. CĂRĂȘELUL

3. CĂRĂȘELUL

> Y <
 > <
 > <

a

b

$\text{♩} = 132$

4. GALOPUL

> Y <
> <
> <

|| Σ Σ | Σ Σ ||
 Foaițe verde de un bu-jor,
 Cinci bătute c-un pi-dor!

$\frac{2}{4}$ [Hei, hei, hei, hei, hei!]

|| Σ Σ | Σ Σ ||
 Frunză verde trei sca-ietii,
 Tot pe loc, pe loc, bă-ietii!

a [$\frac{2}{4}$ (diagrams)] 4x

b [$\frac{2}{4}$ (diagrams)] 8x

4. GALOPUL

Urșii din Coșula

Plecarea de acasă

- Și iar verde undelemn,
 Haide tată să plecăm,
 Să mergem la centru-n sat,
 Unde toți urșii se bat
 Țiganii se păcălesc
 Urși-n trântă se trântesc.
 - Și iar verde undelemni,
 Hai cu tata nu te temi.
 Și iar verde și-un inel,
 Că-mi ești tată voinicel.

Cântec de drum

- Pe-un drum vin, pe șapte-apuc,
 Bătrânețele m-ajung,
 Nu m-ajung că sunt bătrân,
 Ci m-ajung că sunt străin,
 - Străinel ca mine nu-i,
 Decât puiul cucului,
 Când îl lasă mama lui,
 În mijlocul codrului,
 Fără-aripi și fără pene
 Fără micio mângâiere.
 - Sunt Țigan cu cortu-n vale,
 Țiganca mi-e vrăjitoare,
 Dă în boghi, dă în cafea,

Vai și-amar de viața mea.
 - Pe la mândre când mă duc,
 Vin acas' și-am bucluc.
 Și iar verde viorea,
 Că mă vede în cafea,
 Tare rău mă blestema.
 - Ardăte-ar focul țigane,
 Cu tot cu mândrele tale.
 Spune-mi unde-ai fost aseară.
 - Și iar verde popușoi
 Și eu îi răspund-napoi,
 Poți să dormi cu șapte-n pat
 Eu tot bat doba prin sat.
 C-asta este boala mea,
 Doar în mormânt scap de ea.
 Și n-oi trăi cât lumea.
 Oi trăi un an sau doi,
 Fără griji, fără nevoi,
 Oi trăi o zi sau două,
 Și m-oi topi ca și-o rouă,
 C-așa-i viața omului,
 Ca și roua câmpului,
 Dimineața este rouă,
 După masă iarba-i nouă.

În centrul satului se întâlnesc mai
 mulți țigani și urși, și fac concurs.
 - Și iar verde trei castani,
 Ia ascultă măi țigani.
 Și iar verde trei berbeci,
 Ia cu mine să te-ntreci.
 - Și iar verde di-un răgoz,
 Hai să dăm gențile jos,
 Și cine va câștiga,
 Gențile va ridica.
 - Și iar verde și-un discânt,
 Hai să dăm urșii la trânt,
 Că eu am un urs voinic,
 Fără teamă de nimic.
 - Șapte ani am țigănit,
 Șapte urși am rânduit
 Nimeni nu m-a păcălit

Intrarea în curte

- De trei săptămâni trecute,
 Vin cu urșii de la munte,
 De la muntele cel mare,
 De la bradul din cărare.
 - La tulpina bradului,
 Mi-a fâtat ursoaica-un pui,
 L-am crescut de mititel,

Când era cât un cățel.
– Acuma-i mare de tot,
Și i-am pus veriga-n bot,
Că nu era de lăsat,
Mânca porcii de prin sat.

În fața ușii
– Și iar verde trei castani
Noi vă urăm „La mulți ani!”
La mulți ani cu sănătate,
S-aveți în casă de toate!

Intrarea în casă

– Ce ți-am spus Gavril de-aseară,
Să te scuturi pe picioară,
Că aici sunt boieri mari
Bea cafea, mănâncă pâine,
Nu se pune-n rând cu tine.
– Și iar verde trei smiceli,
Vin la tata nu te temi.
Și iar verde coarjă arsă,
Săi pragul și intră-n casă.
– Cuconiță spune drept
Dacă ai porcul tăiet!
La urs îi miroase-a carne,
Nu intră-n curtea matală.
Și iar verde fir mașcat,
Apucă-te de cătat,
Pe sub masă, pe sub pat
C-o să dai de-un porc tăiat.
La icoane busuioc,
Și pe mas-un cap de porc.
– Lasa-te de cântat,
Și te apucă de jucat.

Și iar verde măr mustos,
Fă-le tot un joc frumos.
– Și iar verde și-o lalea,
Ia-o după stânga mea,
Și la dreapta tot așa,
Ș-apoi că te-oi sătura.
– Și iar verde și-un inel
Cum ești tată tinerel
Și iar verde și-un macat
Ești tânăr și ne-nvățat.

În timpul jocului ursul
cade și se întinde pe jos.

– Și iar verde și-un dudău,
Ce-ai pățit Gavril al meu?
– Și iar verde de trei
stropi,
Care mi-ati fost răi la
ochi?
Ursul mi l-ati deochiat
Și nu știu ce să mă fac.

– Și iar verde și-un descânt,
Mi-a venit ceva în gând,
Și iar verde de curechi
Să iau sânge la urechi

Țiganul scoate cuțitul și taie ursul
la urechi, dar ursul nu învie.

– Și iar verde măr uscat,
Ursul nu mi-o înviat,
Și nu știu ce să mă fac,
C-am rămas un biet sărac.
– Când n-aveam în casă sare,
Luam doba la spinare,
Și urșii de dinapoi,
Și dădeam o roată măi.
Mă-nvârteam vreo două roate,
Mi-aduceam în cas*de toate,

Și la copiii ce manca,
Și nevestei ce-mbrăca.
– Scoală tată, măi Gavril
Că mor și eu lângă tine.
Și iar verde și-un descânt,
Dar mai am ceva în gând,
Și iar verde trei alune,
Să-ți fac și o frecțiune.

În timp ce-i face frecție, ursul
mornăie.

– Și iar verde de mohor,
Scutură tot din picior.
Și iar verde păr uscat,
Scutură din celălalt.
– A dat Bunul Dumnezeu,
Și-a-nviat și ursul meu
Măi Gavrilă, zarvă mare,
Saltă-te-n două picioare.
Ușor tată pe-un genunchi,
Nu te doară la rărunchi,
Și te du la coconaș,
Să-ți deie gologănaș,
Gologan de cât o vrea,
Om mulțumi ș-om lua!
– Hai cucoane dă-mi bacșiș,
Și nu te uita chiorâș,
Că nu-ți iau casa și un horn
Nici juncanii din ocol.
– Dup-o vorbă și-un cuvânt
Fă-i salut pân*la pământ.
Și iar verde măr mustos,
Noi vă mulțumim frumos
– Și iar verde mere, pere,
Vă spunem „La revdere!”
Și la anul când venim,
Sănătoși să vă găsim!

Inf. Ursache Adrian

CUPRINS

Elena Pricopie - Cultura ne salvează	1
Steliana Băltuță – Târgul Meșterilor Populari, ediția a IX-a, Botoșani 2014	3
Margareta MihalacheSalonul Național de Artă Naivă „Gheorghe Sturza”, ediția a II-a, 17-31 octombrie 2014.	6
Steliana Băltuță - Medalion comemorativ Emilia Pavel – etnolog.	11
Iordan Datcu - Emilia Pavel, <i>Memoriile unui muzeograf</i>	13
Dumitru Lavric - Iarna magică (4)	14
Liviu Șoptelea - Pași prin Galerii	17
Cărțile scriitorilor botoșăneni	19
Gheorghe Țuculeanu - Monografia folclorică a comunei Concești	23
Mihai Palaghia - Urătură populară veche din Frumușica	24
Zilele Eminescu – iunie 2014	26
Vlăduț Ioan Crețu - Amintiri.	27
Dumitru Lavric - Thanatos – Mitologia românească a morții	28
Vasile Popovici - Folclorul din sub-zona etno-folclorică a Văii Siretului: Corni- Vorona- Tudora ...	29
Vasile Diacon - Folclor din Cornii Botoșanilor	32
Mariana Rânghilescu - Calendarul, reper al existenței	34
Grațierea Groza - O secundă.	35
Rezultatele celei de a IX-a ediții a Concursului de Creație a Piese de Teatru într-un act „Mihail Sorbul”, 7-9 Noiembrie 2014, Săveni, Botoșani	36
Rezultatele celei de a XXI-a ediții a Concursului Național de Interpretare a Piese de Teatru într-un act „Mihail Sorbul”, 7-9 Noiembrie 2014, Botoșani	36
Jocuri de Anul Nou	37
Urșii din Coșula	39

Revistă editată de
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA
ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE Botoșani
cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani

Redacția:
Manager: Aurel Melniciuc
Secretar General de redacție: Gellu Dorian
Redactori: dr. Angela Paveliuc Olariu, prof. Constantin Lupu,
etnolog Steliana Băltuță, prof. Margareta Mihalache,
coregraf Mihai Fediuc și Elena Pricopie
Secretariat, culegere: Mihaela Buche
Adresa: Pietonalul Unirii nr. 10, Botoșani
Tel./Fax: 0231-536322
E-mail: centrul_creatiei_botosani@yahoo.com

ISSN: 2285-0937

Coperta I - Obiceiuri de iarnă din comuna Avrămeni.

„La furat”
de Petrică Sîncu